

Η κληρονομιά

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ τρεμόπαιζαν νευρικά στο ηχηρό ξάφνιασμα. Το βλέμμα ξεκόλλησε απότομα από τη φωτεινή οθόνη μπροστά στην κονσόλα, όπου είχε βυθισθεί χαζεύοντας αφηρημένα τις οδηγίες πορείας στο πολύπλοκο GPS, που ήταν άλλωστε περιττές στη συγκεκριμένη συγκυρία, αφού παρέμενε εδώ και ώρα κολλημένος στο φανάρι του Γηροκομείου ψηλά στην Κηφισιάς.

Κάποιος πίσω του εδώ και μερικά δευτερόλεπτα κόρναρε ασταμάτητα. Το ατέλειωτο ποτάμι αυτοκινήτων φάνηκε να μετακινείται μερικά μέτρα και ο απηυδισμένος οδηγός προφανώς αγωνιούσε μήπως κάποιος άλλος εκμεταλλευτεί το κενό που άθελά του είχε αφήσει ο Δημήτρης Βερωτής, ξεχασμένος από ώρα σε ατέρμονες σκέψεις, σχεδόν αποχαυνωμένος από την αδράνεια του μποτιλιαρίσματος.

Βλαστημώντας, άφησε δύσθυμα να τσουλήσει το βαρύ όχημα τη μικρή απόσταση που του αναλογούσε και καθώς φρέναρε πάλι απαλά, ξαναρίχτηκε στην περισυλλογή. Τίποτα συγκεκριμένο, ανάκατες κι ανόρεχτες σκέψεις.

Από βαρεμάρα καταπιάστηκε να παρατηρεί τις πολυκαιρισμένες γιρλάντες και τα παλιά χρωματιστά λαμπιόνια του Δήμου να στολίζουν, δήθεν Χριστουγεννιάτικα, τις αντιαισθητικές τσι-

μεντένιες κολόνες φωτισμού κατά μήκος της λεωφόρου. Όλες ανεξαιρέτως βρωμισμένες εδώ και χρόνια από υπολείμματα αφίσας, γεμάτες ακατανόητα γκράφιτι από πολύχρωμα σπρέι.

Η ώρα είχε πάει οχτώ και μισή. Συλλογίστηκε πως δεν υπήρχε η παραμικρή περίπτωση να βρίσκεται στο δικηγορικό του γραφείο στην επόμενη μισή ώρα όπως πήγαιναν τα πράγματα. Γιατί δεν έφτανε το μόνιμο χάλι της κίνησης στη λεωφόρο Κηφισίας, αλλά από πάνω, τέτοιες μέρες παραμονές Γιορτών, έμεναν κάτι λιγότερο από δυο βδομάδες για τα Χριστούγεννα, κατέβαιναν μαζικά οι αργόσχολες κυρίες των βορείων προαστίων στο κέντρο για γιορτινό χάζι και ψώνια. Ασφαλώς πιο πολύ χάζι και λιγότερα ψώνια, έτσι που είχαν έλθει τα πράγματα. Πιο λίγα ψώνια φέτος από κάθε άλλη χρονιά, εδώ και δεκαετίες. Ακόμα και η κίνηση στον δρόμο άλλες χρονιές ήταν πολύ χειρότερη.

Ποτέ, όσο ο ίδιος θυμόταν, ο τόπος δεν είχε περάσει πιο βαθιά κρίση. Ποτέ πριν ο κόσμος δεν έδειχνε να είναι τόσο απογοητευμένος, φοβισμένος κι ανασφαλής για το αύριο. Η οικονομική θύελλα που είχε ξεσπάσει πριν τρία χρόνια στη Δύση, αναπόφευκτα είχε αγγίξει και την Ελλάδα μερικούς μήνες μετά, με τη συνήθη μικρή καθυστέρηση σε οτιδήποτε, θετικό ή αρνητικό, μας έρχεται από την εσπερία.

Φέτος μέσα στο δυο χιλιάδες έντεκα, το κακό έδειχνε πως πήγαινε να κορυφωθεί. Καθώς σε λίγες μέρες θα έμπαινε ο καινούργιος χρόνος, το απρόβλεπτο δυο χιλιάδες δώδεκα, βαθιά ύφεση συγκλόνιζε συθέμελα την ελληνική κοινωνία. Μια γενικότερη πολυεπίπεδη κρίση ταρακουνούσε εκ βάθρων τους, έτσι κι αλλιώς σαθρούς, θεσμούς αυτής της πολιτείας, ανατρέποντας και παρασύροντας ασταθείς ισορροπίες δεκαετιών, υπνωτισμένον σε ένα επιφανειακό ψευτο-βόλεμα. Όλα τώρα άλλαζαν ραγδαία!

Παραδοσιακά κόμματα, σεβάσμιοι επώνυμοι πολιτικοί από τζάκια, πανίσχυρα συνδικάτα, ιδεολογίες ή οράματα κάθε κατεύθυνσης και απόχρωσης, όλα μα όλα, έμοιαζαν να έχουν περαστεί όπως-όπως από μια γιγαντιαία μηχανή του κιμά που τα ξερνούσε

πίσω ανάκατα, έναν αηδιαστικό πολύ κοκκινωπού χρώματος, κάτι σαν νερωμένο αίμα.

Εφιάλτης έμοιαζε για τους περισσότερους πολίτες η κάθε αβέβαιη μέρα που περνούσε, καθώς οι πάντες, έτσι ξαφνικά, είχαν ξεβολευτεί για τα καλά. Οι συντριπτικά περισσότεροι Έλληνες μέρα τη μέρα, εδώ και τρία χρόνια, έβλεπαν με δέος να γκρεμίζεται γοργά μπροστά στα μάτια τους η εικονική εκείνη πραγματικότητα όπου είχαν ευδαιμονικά λουφάξει με την εισαγωγή του ευρώ στη ζωή τους πριν μια δεκαετία. Το ασύδοτο γλεντοκόπι έμοιαζε να έχει οριστικά τελειώσει για τους περισσότερους.

Οι βαθιές παθογένειες μιας κοινωνίας που είχε μάθει στην πρόσφατη ιστορία της να πορεύεται κουτσά-στραβά μέσα από χίλιες τρικυμίες και εμπόδια, μετερχόμενη κάθε φορά προσωρινά μπαλώματα και μύρια κόλπα ελληνικής κουτοπονηριάς, είχαν βγει πανηγυρικά στην επιφάνεια. Αυτό που ως τώρα θεωρούσαμε αδύνατον να συμβεί, μας είχε πιάσει απροετοίμαστους και μας παρέλυε από τρόμο.

Κι όμως, σε τελική ανάλυση, ήταν αναπόφευκτο να προκύψει κάτι τέτοιο, από τη στιγμή που όσοι στο εξωτερικό ευχαρίστως μας έριχναν όλα τα προηγούμενα χρόνια ό,τι περίσσευε από το δικό τους πλούσιο τσιμπούσι, ώστε να τα ανακυκλώνουμε στη συνέχεια ψωνίζοντας ξανά από τους ίδιους, φτώχυναν κι εκείνοι ξαφνικά. Ή εν πάση περιπτώσει, έτσι αισθάνθηκαν, αφού αυτό τους υπαγόρευαν με στόμφο διάφοροι απίθανοι ‘διεθνείς οίκοι αξιολόγησης’, μέσα στην παγκόσμια παραζάλη που προκαλεί εδώ και χρόνια ένα τρελό γαϊτανάκι ξέφρενου οικονομικού πυρετού για εύκολο κέρδος αλλά κι ένα αντίστοιχο, τακτικά επαναλαμβανόμενο, κύμα αδικαιολόγητου πανικού στις διεθνείς αλληλοεξαρτώμενες χρηματαγορές.

Οι δανειστές μας λοιπόν ‘ένα ωραίο πρωί’, κατά πως θα λέγανε και τα παλιά αναγνωστικά, ζήτησαν πολύ απλά να κόψουμε τον σβέρκο μας και να βρούμε λύση στο δύσκολο πρόβλημα της εθνικής μας επιβίωσης, διακόπτοντάς μας απότομα τη βολική

για όλους κοινοτική διαδικασία που επί χρόνια εφαρμόζανε. Να μπουκώνουν δηλαδή με εύκολα δανεικά τους άσωτους Νεοέλληνες, που έτσι κι αλλιώς τους τα επιστρέφανε μέσα από μια ατέλειωτη υπερκατανάλωση.

«Στο κάτω-κάτω, κι αν δεν έγιναν ακριβώς έτσι τα πράγματα από αυστηρά τεχνική και νομισματοπιστωτική άποψη, η αλληλουχία των γεγονότων κατέληξε στο ίδιο αδυσώπητο αποτέλεσμα. Τα εύκολα και μπόλικά λεφτά που μέχρι τώρα ξέραμε, τέρμα!»

Όσο λοιπόν πλησίαζαν οι καταθλιπτικές γιορτές αποχαιρετισμού του παλιού χρόνου, έπιανε συχνά-πυκνά τον εαυτό του να επιδίδεται σε αδιέξοδους απολογισμούς του πρόσφατου παρελθόντος. Επιπλέον είχε αρχίσει να προβαίνει κάπου-κάπου και σε κάτι δήθεν βαθυστόχαστες εκτιμήσεις των κυριότερων πολιτικών γεγονότων της δεκαετίας. Στην ουσία, όλα αυτά δεν ήταν κάτι παραπάνω από θεωρίες συνωμοσίας της πλάκας, που τις σκάρωνε ο ίδιος στο γόνατο, έτσι για να περνάει η ώρα. Κάποιες φορές πάλι συνήθιζε να χάνεται σε δαιδαλώδεις αντικρουόμενες αναλύσεις ολόκληρης της σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, ή ακόμα και να επεκτείνεται σε περισπούδαστες μελέτες των ευρύτερων ευρωπαϊκών εξελίξεων, που κι αυτές σήμερα πλέον έμοιαζαν πιο θολές από ποτέ.

Τέλος δεν παρέλειπε να βυθίζεται τακτικά, και οπωσδήποτε μελαγχολικά, σε βαρύγδουπες αποτιμήσεις και της ίδιας του της ζωής. Ακόμα και σήμερα για παράδειγμα, αισθανόταν πως ήθελε να επικεντρωθεί αποκλειστικά στον εαυτό του.

Έχουμε και λέμε λοιπόν. Σε μερικούς μήνες θα έκλεινε τα σαράντα εννιά, μισό σχεδόν αιώνα ζωής. Πρόσφατα, ανάμεσα στα άλλα, ένιωθε χωρίς να κατορθώνει να το ερμηνεύσει, μια περίεργη αίσθηση ανικανοποίητου. Σαν κάτι ακαθόριστο να χρωστούσε ακόμα στον εαυτό του, ίσως όμως και παραπέρα...

Πάντως αν έβλεπε τα πράγματα αντικειμενικά, δεν στεκόταν και τόσο άσχημα. Φτασμένος κι αναγνωρισμένος στη δουλειά

του ως καλός νομικός, παρέμενε ένας ιδιαίτερα αξιόπιστος δικηγόρος. Στα νιάτα του, πριν αρκετά χρόνια, καυχιόταν πως είχε επιπλέον υπηρετήσει περήφανα και τη ‘μαμά-πατρίδα’ ως έφεδρος αξιωματικός.

Είχε φτιάξει αργότερα και μια καθώς πρέπει οικογένεια, με αποτέλεσμα τώρα να καμαρώνει, που λέει ο λόγος, ως πατέρας δυο υγιέστατων παιδιών μπασμένων από καιρό στην άχαρη εφηβεία. Κατάσταση ιδιαίτερα απαιτητική, που μήνα με τον μήνα διαπίστωνε πως δεν αποτελούσε και το πιο εύκολο πράγμα για να διαχειριστεί.

Γενικά, εκπροσωπούσε λίγο-πολύ τον ορισμό του καθ’ όλα επιτυχημένου έντιμου αστού. Ένας νομοταγής, αρκετά εύπορος, άρα κατά τεκμήριο και ευτυχής, πολίτης μιας θεωρητικά προηγμένης, μέχρι πρότινος τουλάχιστον, περιφερειακής ευρωπαϊκής χώρας. Δεν τα είχε καταφέρει και άσχημα. Δεν είχε να ζηλέψει τίποτε από κανέναν.

Αναλογιζόταν βέβαια συχνά, πως από την άλλη, δεν αποτελούσε ίσως κάτι το ιδιαίτερο. Δεν ήταν δηλαδή κάποιος που να ξεχωρίζει από μίλια μακριά, ούτε αποτελούσε επίλεκτο μέλος κάποιας ξεχωριστής ‘ελίτ’. Δεν είχε κατορθώσει, σε καμιά περίπτωση, να βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Εδώ που τα λέμε δεν το είχε προσπαθήσει καν. Θα μπορούσε ίσως να το έχει πετύχει, αν για παράδειγμα ανήκε στην κατηγορία κάποιων ‘επώνυμων’ γνωστών του συναδέλφων, με τους οποίους τα τελευταία χρόνια ασχολούνταν νυχθημερόν τα παρδαλά ιδιωτικά κανάλια για άκρως σημαντικά θέματα, όπως για το πού έφαγε ο τάδε φιλέτο ‘αλά κρεμ’ με την απαραίτητη συνοδεία κάποιας καλλονής-γλάστρας. Ή ίσως πώς χώρισε ο δεύτερος την ‘τηλεοπτική περσόνα’ εντυπωσιακή σύζυγο και ακόμα, τι ακριβώς δήλωσε βαρύγδουπα ο τρίτος μεγαλοδικηγόρος σχετικά με το επόμενο ποδοσφαιρικό ντέρμπι.

Όχι δηλαδή πως είχε ανάγκη τίποτε από όλα αυτά. Ποτέ δεν τον είχε απασχολήσει η απλή επιφανειακή προβολή. Κάτι τέτοια

δεν τον ενδιέφεραν και τα θεωρούσε από εξεζητημένα έως χυδαία, χωρίς πάλι να πολυσάχνει το γιατί. Δεν ήταν αυτό που τον βασάνιζε. Κάτι άλλο όμως σίγουρα του έλειπε. Τι να ήταν άραγε αυτό που τον έτρωγε; Είχε να κάνει με τον ίδιο, την οικογένειά του, τον κοινωνικό του περίγυρο, ή μήπως τον ίδιο τον τόπο; Αδύνατον να βγάλει άκρη...

«Τρίχες τώρα μωρέ», αντέδρασε άγαρμπα στους ίδιους τους συλλογισμούς του. «Μπούρδες! Ποια πατρίδα, ποια κοινωνία και ποια οικογένεια; Άσε με κάτω καημένες με αυτό το σούργελο που με καβάλησε εδώ και χρόνια και με ταλαιπωρεί δίχως τέλος. Να πάρει ο διάολος εμένα και τα μυαλά που κουβαλάω!

»Πήγα ο ηλίθιος κι έστησα όλο αυτό το γαϊτανάκι στη ζωή μου, εδώ και μια εικοσαετία και δεν ξέρω τώρα πια πού πατάω και πού βρίσκομαι. Άι-σιχτίρ, βαρέθηκα μα την Παναγία!» Βαριά κουβέντα, αλλά τη συγκεκριμένη στιγμή ακριβώς έτσι ένιωθε.

Κοίταξε γύρω του τα κολλημένα αμάξια. Ξεφυσώντας, σπνέχισε τον ψυχοβγαλτικό του μονόλογο. «Όλοι, όλα και φυσικά κι εγώ μαζί, περίτρανα αποδειχθήκαμε ‘εν μία νυκτί’, εντελώς ασήμαντοι και γελοίοι. Ακριβώς όπως και τούτοι οι εκλεκτοί συμπατριώτες ολόγυρα, που ούτε να τους κοιτάξω θέλω ούτε και να τους φτύσω τους αξίζει, έτσι κλεισμένους που τους βλέπω στα κολο-αυτοκίνητά τους.

»Οι πιο πολλοί σίγουρα τα χρωστάνε τα ρημάδια τους ακόμα οι ηλίθιοι. Έσπευσαν να τα αγοράσουν με δάνεια που δεν μπορούν να ξεπληρώσουν, απλά γιατί τα είδαν κάποια στιγμή στην τηλεόραση και τους γούλισαν. Ή ακόμα γιατί το συγκεκριμένο μοντέλο το είχε ήδη πάρει ο ξύπνιος ο κουμπάρος, που κοκορευόταν όλη την ώρα πως έτσι έβγαζε τρομερές γκόμενες στη ζούλα από τη γυναίκα του. Οι γύφτοι, που βρακί δεύτερο δεν είχαν στον πισινό τους να βάλουν, μου ήθελαν Καγιέν! Ένα μπάχαλο έγιναν όλα κι εγώ ο βλάκας βουρλίζομαι σαν περιστρεφόμενος δερβίσης μέσα στη μέση. Αυτό είναι όλο κι όλο το παραμύθι. Τελεία και παύλα!»

Κάνοντας ένα ριψοκίνδυνο από άποψη λογικής άλμα, απόλυτα κατανοητό όμως στην ψυχική κατάσταση που βρίσκονταν, συνέχισε τους ταραγμένους συλλογισμούς του: «Κι από πάνω, πήγε και μας πέθανε την περασμένη Άνοιξη ο μοναδικός Θανάσης Βέγγος, ο δικός μας άνθρωπος. Αυτός που στα νιάτα του θα τα απαθανάτιζε όλα αυτά τα παλαβά, με μια και μόνη ξέφρενη κίνηση, με ένα αδιέξοδο τρέξιμο κι ένα σπαρακτικό *‘καλοί μου άνθρωποι’*, συνοδευμένο από μια λυτρωτική γκριμάτσα κωμικής αγωνίας βγαλμένη από τα κατάβαθα της ψυχής του κάθε ταλαίπωρου Νεοέλληνα. Όμως, έτσι είναι. Όλοι οι καλοί λίγο-λίγο φεύγουν και μας μέινανε αμανάτι μονάχα οι ντενεκέδες. Άντε τώρα να κάνεις δουλειά με δαύτους».

Είχε συγχυστεί, ήταν ολοφάνερο. Και όταν σπάνια αυτό του συνέβαινε, έβγαινε κυριολεκτικά από τα ρούχα του. Ανέβαινε ταυτόχρονα κι εκείνη η ρημάδα η πίεση, που δεν έλεγε να συμμαζευτεί παρά τα ακριβά χάπια που του στέλνανε ανελλιπώς κάτι καλοί φίλοι από τη Γαλλία.

Κόντρα στο πρωινό δεκεμβριανό αγιάζι που έμπαζε από το ελάχιστο ανοιχτό παράθυρο του συνοδηγού, στο ογκώδες Λαντ Κρούιζερ, που παρεμπιπτόντως ούτε αυτός είχε ακόμα ξεπληρώσει, ένιωσε απότομα να ιδρώνει και να αναποκοκκινίζει επικίνδυνα. «Έχει γούστο» ξανασκέφτηκε «να πάθουμε από πάνω κανένα εγκεφαλικό, στα καλά καθούμενα. Ωραία θα ’ναι. Να δω πώς θα με βγάλουν από εδώ, έτσι σφηνωμένοι που είμαστε καταμεσής στο πουθενά».

Προσπάθησε να ηρεμήσει, αλλάζοντας μηχανικά δίσκους στο σύνθετο χειριστήριο επιλογών της μακρόστενης φουτουριστικής κονσόλας, γεμάτης με ηλεκτρονικά μιχλιμπίδια. Διάλεξε, όπως πάντα σε τέτοιες περιπτώσεις κρίσης άγχους και κατάθλιψης, κάτι μεταξύ Χατζηδάκι και Σαββόπουλου. Τεχνική δοκιμασμένη και αλάνθαστη, ώστε εύκολα να μπορεί να επιβεβαιώνει υποσυνείδητα, κυρίως απέναντι στον εαυτό του, πως η παρουσία μιας καλά κρυμμένης αλλά πάντα υπαρκτής, παρά τις μύριες αντι-

ξοότητες, διαχρονικής ποιότητας στην τέχνη, όπως και η ελπίδα της αναγέννησης ξανά και ξανά μέσα από τις στάχτες, δεν έχει οριστικά χαθεί σ' αυτόν τον τόπο. Όχι σε ό,τι τον αφορούσε και σίγουρα όχι ακόμα. Εκείνος επέμενε ότι μέλλον υπήρχε, δεν μπορεί *έπρεπε* να υπάρχει. Μόνο λεφτά μπορεί να μην υπήρχαν επί του παρόντος...

Όμως, καθώς οι πρώτες νότες από τα νυχτερινά κομμάτια για πιάνο και ορχήστρα του μεγάλου Μάνου Χατζιδάκι, άλλοτε με μοναδική μελαγχολική χάρη και άλλες στιγμές με ανάλαφρη φρεσκάδα, άρχιζαν να κατακλύζουν τον πολυτελή χώρο του τζιπ, νέες μαύρες σκέψεις πύκνωσαν γοργά γύρω από το κρυφό και ανομολόγητο χάλι της ιδιωτικής του ζωής, σε πείσμα θαρρείς της όποιας ανακούφισης μπορούσε πρόσκαιρα να του προσφέρει η καλή μουσική.

Ερχόταν πάλι να τον βασανίσει εκείνη η αφηρημένη ιδέα της 'κρίσης'. Όχι μόνο της προφανέστατης οικονομικής μιζέριας, που στο κάτω-κάτω αφορούσε τους πάντες και όχι μόνον εκείνον. Κάποιους άλλους εξ άλλου τους τσουρούφλιζε πολύ περισσότερο. Αντίθετα, τον κυρίευε τώρα ένα περίεργο άγχος για κάποιες άλλες κρίσεις που από καιρό τον ταλάνιζαν εκείνον ειδικά, θαρρείς επιλεκτικά. Όπως η καραμπινάτη κρίση των πενήντα χρόνων που τον πλησίαζε γοργά, ή εκείνη η άλλη διαρκείας σχεδόν είκοσι χρόνων, ενός γάμου όλο και πιο δύσκολου, καθώς και η πιο εξειδικευμένη και ζόρικη της ταυτόχρονης δύσκολης εφηβείας της δεκαεπτάχρονης Άννας και του δεκαπεντάχρονου Θωμά.

Τον βασάνιζε ακόμα η καλπάζουσα έκπτωση αξιών σε βασικούς κανόνες λειτουργίας μιας ραγδαία ευτελιζόμενης κοινωνίας. Για παράδειγμα, τον είχε σοκάρει πριν λίγους μήνες η κατάλυση κάθε έννοιας κράτους και η έλλειψη σεβασμού στα ιερά και τα όσια της φυλής, έτσι όπως πρωτοεμφανίστηκε ξεδιάντροπα με τα θλιβερά έκτροπα στις παρελάσεις της εθνικής επετείου της 28ης Οκτωβρίου. «Πού ακούστηκε μωρέ να προγκήξει ο όχλος τον

Πρόεδρο της Δημοκρατίας και να μουντζώνουν αληθίριοι μακρυμάλληδες μαθητές και μινιφορούσες μαθήτριες κοτζάμ παρασημοφορημένους στρατηγούς;» Ε, όχι, αυτά δεν μπορούσε να τα χωνέψει. Δεν είχε μεγαλώσει ο ίδιος σε τέτοια πατρίδα! Λίγο-λίγο, όλα αυτά άρχιζαν να τον χτυπούν ανελέητα από παντού.

Ανακεφαλαίωσε με δυσφορία. Ήταν γεγονός πως η καθημερινή του ζωή εδώ και καιρό είχε χάσει κάθε γλυκιά γεύση, αλλά και την πικάντικη γοητεία μιας διαρκούς προσμονής για κάτι νέο και δροσερό. Για εκείνο το, ενδόμυχα πάντα αναμενόμενο από όλους μας, ‘αναπάντεχο’ που υποτίθεται ότι ξαφνικά θα κάνει κάποια στιγμή τη συγκλονιστική του εμφάνιση στη ζωή μας.

Δεν βαριέσαι όμως, τίποτα δεν συνέβη. Κανένα φως από πουθενά. Αντίθετα, μέρα με τη μέρα η συνεχής επανάληψη της ίδιας κατήφειας φάνταζε όλο και πιο άχαρη, αφήνοντας σταδιακά να επικάθεται στην ψυχή του μια παχιά στρώση δυσάρεστης γεύσης που εύκολα θα τη χαρακτήριζε πικρόξινη.

Πικρή σε ό,τι αφορούσε την πελατεία του γραφείου που λιγόστευε ανησυχητικά, ενώ παράλληλα γινόταν όλο και πιο δύσκολη σε πληρωμές, ιδιοτροπίες, απαιτήσεις και όρους. Αυτό είχε συνέπειες. Μόλις πριν δυο μήνες για παράδειγμα είχε αναγκαστεί, με σπαραγμό ψυχής σχεδόν, να διακόψει τη συνεργασία με τους δυο ασκούμενους αριστούχους απόφοιτους της Νομικής Αθηνών που είχε προσλάβει πέρυσι και που είχαν στο μεταξύ αποδειχθεί εξαιρετικοί μαχητές και αστέρια στη δικονομία, βοηθώντας τον σημαντικά. Τώρα, ο ίδιος και ο συνεταίρος του, συμφοιτητής και επιστήθιος φίλος Κώστας Διακάκης, είχαν περιορισθεί στον ένα και μοναδικό έμμισθο συνεργάτη, τον νέο δικηγόρο Κυριάκο Πλούμπη. Πέρα βέβαια από τις δυο γραμματείες τους Όλγα και Μαρία, που ήταν μεν καπάτσες σε όλα, αλλά που παρέμενε άγνωστο για πόσο καιρό θα μπορούσαν να τις διατηρούν ακόμα στο γραφείο.

Διαδοχικά, οι μαύρες σκέψεις πέρασαν αναπόφευκτα και στη σχέση με τη γυναίκα του. Εκεί άρχιζαν τα ξινά. Η ωραία, ξιπα-

σμένη Φωτεινή. Το γένος Ιωαννίδη από το Ναύπλιο. Γόνος σεβαστής οικογένειας με αξιόλογη κτηματική και ακίνητη περιουσία σε ολόκληρη την Αργολίδα, από Τολό μέχρι Άστρος. Όνομα ιδιαίτερα αγαπημένο στη μνήμη, που παλιότερα αντιστοιχούσε και σε ένα χαρωπό θεο-κόμματο. Αντίθετα, τώρα πια ισοδυναμούσε με μια επιτυχημένη γυναικολόγο αλλά ταυτόχρονα και με ένα άτομο ιδιαίτερα στριφνό και απόμακρο. Και αυτό δεν ήταν κάτι καινούργιο. Συνέβαινε εδώ και κάμποσα χρόνια.

Είχαν γνωρισθεί, όπως συνήθως γίνεται σε αυτές τις περιπτώσεις, εντελώς τυχαία. Για την ακρίβεια έπεσαν ο ένας πάνω στον άλλο κι από εκεί μαζί κι οι δυο σε ένα καναπέ, τύφλα στο μεθύσι. Όλα συνέβησαν σε μια γιορτή Ελλήνων φοιτητών στη Σορβόνη, πριν είκοσι τέσσερα σχεδόν χρόνια. Αυτός τελείωνε το μεταπτυχιακό του στο Ποινικό Δίκαιο και εκείνη μπουσούλαγε ακόμη στον πρώτο χρόνο της ατέλειωτης και ιδιαίτερα δύσκολης παρισινής Ιατρικής Σχολής.

Τα έξι χρόνια διαφοράς ηλικίας ασφαλώς δεν ήταν πολλά, καθόριζαν όμως διαφορετική ροή στις σπουδές τους. Αναγκαστικά τους χώρισε η απόσταση για κάποιο διάστημα. Κατάφεραν πάντως και παρέμειναν μαζί σαν ζευγάρι ταιριαστό, τόσο στην περίοδο της στρατιωτικής του θητείας, όσο και στις μετέπειτα δικές της μεταπτυχιακές σπουδές, παρά την απόσταση και σε πείσμα των όποιων δυσκολιών τύχαιναν στην πορεία και κάποιες στιγμές πήγαν να τους κλονίσουν. Ο φλογερός τους έρωτας είχε κάθε φορά αποδειχθεί ισχυρό αλεξικέραυνο σε οποιαδήποτε παροδική μπόρα, που έτσι ποτέ δεν προλάβαινε να γίνει καταιγίδα.

Στο τέρμα της πολυτάραχης εκείνης εξαστούς διαδρομής, παντρεύτηκαν στην Αγία Φιλοθέη με όλες τις παραδοσιακές γραφικότητες, όπως ακριβώς απαιτούσαν τα εύπορα και άκρως συντηρητικά πεθερικά του. Το κοσμοϊστορικό γεγονός συνέβη πριν δεκαοκτώ ολόκληρα χρόνια. Ναι βέβαια, τότε ήταν. Καλά το θυμήθηκε. Σε λίγες ημέρες μάλιστα θα γιόρταζαν και την αμφιλεγόμενη επέτειο, όπως επίμονα του θύμιζε το κίτρινο αυτο-

κόλλητο χαρτάκι που φωσφόριζε στο καντράν, προειδοποιώντας τον αυστηρά να μην τολμήσει και το ξεχάσει, διακινδυνεύοντας να τραβήξει ό,τι και πέρυσι.

«Σιγά το κελεπούρι», σκέφθηκε πικρόχολα. «Αν ήξερα τότε που είχα μετατρέψει την αεροπορική διαδρομή Αθήνα-Παρίσι σε διαδρομή τρόλεϊ Πατήσια-Αμπελόκηποι, πως μετά από χρόνια θα μου έπινε ετούτη η λάμια το ψάρι στα χείλη με τέτοιο τρόπο, θα είχα επενδύσει τα λεφτά των δεκάδων αεροπορικών εισιτηρίων σε οικόπεδα με δόσεις! Τώρα θα είχα θησαυρίσει. Άσε που θα είχα και το κεφαλάκι μου ήσυχο».

Στην πραγματικότητα βέβαια τον ενοχλούσε ιδιαίτερα ότι η Φωτεινή, από τη στιγμή που είχε διορισθεί –με το σπαθί της και μετά από χρόνια σκληρών, τίμιων και φιλότιμων προσπαθειών ομολογουμένως– Διευθύντρια της Γυναικολογικής Κλινικής σε μεγάλο νοσοκομείο του Λεκανοπεδίου, δεν άδειαζε ούτε στιγμή για εκείνον. Ο ίδιος θεωρούσε εύλογα πως του το έκανε σκόπιμα.

Έμενε στην Κλινική από νωρίς το πρωί ως αργά το βράδυ ακόμα και Σάββατα, προσπαθώντας «να αποδείξει κάτι αόριστο σε κάποιον ακαθόριστο προϊστάμενο» όπως επανειλημμένα είχε πιάσει μετανοιωμένος τον εαυτό του να της προσάπτει με περισσότερή κακία στη διάρκεια άτυχων στιγμών εκνευρισμού.

Τέτοια δυσάρεστα επεισόδια είχαν την τάση να συμβαίνουν ειδικά τις φορές που εκείνος, εκμεταλλευόμενος κάποια διόλου τυχαία έξοδο των παιδιών στον κινηματογράφο –τα είχε πάντα σε αυτές τις περιπτώσεις σκοπίμως χαρτζιλικάσει γενναία και ξαποστεύει από νωρίς μαζί με την οικιακή βοηθό να δουν δυο έργα– είχε μάταια αποπειραθεί να της ξυπνήσει αναμνήσεις αξέχαστων φλογερών τετ α τετ με αναμμένα κεριά, καλό κρασί και εκλεκτά τυριά δίπλα στο τζάκι για αρχή.

Η Φωτεινή, πάντοτε σ' αυτές τις περιπτώσεις, προφασίζόταν εκνευρισμένη πως είχε επιστρέψει πτώμα από απανωτά χειρουργεία και ατέρμονες συσκέψεις. Έτσι, πάντα, τα τελευταία δυο χρόνια, κατέληγε γεμάτος νεύρα να ρουφά μόνος ακριβά μπορ-

ντό και να μπουκώνεται παχυντικά τυριά συνοδευμένα από γαλλικές μακρουλές μπαγκέτες, χαζεύοντας ταυτόχρονα αιματηρά θρίλερ στην τηλεόραση.

Όλα αυτά συνέβαιναν κάθε φορά, αφού πρώτα η Φωτεινή για πολλοστή φορά θα τον είχε απειλήσει, μισοαστεία-μισοσοβαρά και με έκδηλη ειρωνεία, πως θα κατέφευγε σε άλλο δικηγόρο για το θεωρητικά πάντα επικείμενο μεταξύ τους διαζύγιο, μια και όπως ισχυριζόταν το δικό του γραφείο είχε χρόνια να διεκπεραιώσει με επιτυχία οποιαδήποτε σοβαρή υπόθεση, συμπεριλαμβανομένων ακόμη και διαζυγίων.

Καλλιεργούσαν έτσι ακούσια μια σταδιακή απομάκρυνση μεταξύ τους, δυστυχώς όμως και από τα παιδιά. Η ένταση μέσα στην οικογένεια είναι ασθένεια μεταδοτική. Κι εκείνοι οι αφιλότιμοι δεν κατέβαλαν καμιά προσπάθεια να κρύβουν τις διαφορές τους.

Συχνά του γκρίνιαζε ότι επιπλέον θα έπρεπε να αφιερώνει περισσότερο χρόνο στη διαπαιδαγώγηση των δυο εφήβων, που αν δεν τσακώνονταν χαλώντας τον κόσμο στο σπίτι, βρίσκονταν απομονωμένοι στα δωμάτιά τους. Εκεί, ξεχωριστά ο καθένας, θα έμεναν βιδωμένοι για ώρες ατέλειωτες μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή τους.

Εναλλακτικά θα μπορούσαν και να μείνουν απεριόριστα κρεμασμένοι στο ακουστικό του κινητού, φλυαρώντας με κάποιον κολλητό, καταναλώνοντας στο μεταξύ απίθανες ποσότητες ψεύτικων σκατοτροφών βγαλμένων απαραίτητα μέσα από πολύχρωμα πλαστικά σακουλάκια γεμάτων βλαπτικά χρωστικά και χημικά, όπως και αντίστοιχους όγκους παχυντικών ανθρακούχων αναψυκτικών σε μακρόστενα κυλινδρικά ντενεκεδάκια.

Όλη αυτή η ρυπαρή σαβούρα στη συνέχεια θα βολόδερνε τσαλακωμένη αδέσποτη δεξιά και αριστερά διάσπαρτη μέσα στο σπίτι, ώσπου να φιλοτιμηθεί η εκτός ελέγχου αλλοδαπή οικιακή βοηθός κάποτε να τα μαζέψει, ίσως και μέρες αργότερα. «Εικόνες απείρου κάλλους» σκέφτηκε με αηδία.

Στο σπίτι είχε σταματήσει πριν κάμποσα χρόνια να μπαίνει τσουκάλι και να κάθονται όλοι μαζί για φαγητό, όπως αρμόζει σε μια καθώς πρέπει οικογένεια. Κι όμως, αυτό ήταν κάτι που ο ίδιος είχε συνηθίσει από τα παιδικά του χρόνια να τηρεί με ευλάβεια, έστω κι αν λίγο αργότερα και οι δικοί του γονείς είχαν περάσει σε φάση απόλυτης ψυχρότητας που συνοδεύτηκε από μακροχρόνια κλιμάκωση και οξύτητα, χωρίς πάντως ποτέ να καταλήξει σε ένα λυτρωτικό για όλους διαζύγιο.

Θυμόταν καλά πως στην αρχή και του δικού του γάμου, είχε κατορθώσει να επιβάλλει το κοινό φαγητό στο τραπέζι, όσο ακόμα τα παιδιά ήταν μικρά. Αναπολούσε με νοσταλγία πώς παλιότερα χαιρόνταν ακόμα κι εκείνα την ευδαιμονία ενός καλού γαλλικού δείπνου, ή ενός παραδοσιακού κυριακάτικου ελληνικού γεύματος, από αυτά που ο ίδιος και η Φωτεινή απολάμβαναν να ετοιμάζουν με φροντίδα και μεράκι όσο είχαν χρόνο και, το κυριότερο, όσο ακόμα διέθεταν καλή διάθεση.

Με τον καιρό όμως φαίνεται πως οι υποχρεώσεις τους είχαν υπέρμετρα αυξηθεί, αφού κανείς δεν έπαιρνε πια την πρωτοβουλία να μαγειρέψει. Αντίστροφα βέβαια και η καλή τους διάθεση έμοιαζε να έχει στερέψει.

Σταδιακά, οι ισχυρές ατομικές αντιστάσεις στη χαλάρωση των οικογενειακών δεσμών κάμφθηκαν, οπότε οι περιστασιακές οικιακές βοηθοί από τα Βαλκάνια έγιναν μόνιμες εσωτερικές. Με την ίδια λογική, η κουζίνα τους μετατράπηκε από ναός οικογενειακής θαλπωρής και γαστριμαργικής έμπνευσης, σε κέντρο διερχομένων πακέτων έτοιμου φαγητού από ταχυφαγάδικα της ευρύτερης περιοχής Αμαρουσίου-Χαλανδρίου. Καμιά φορά, αρκετά συχνά τελευταία, εξελισσόταν ακόμα και σε πεδίο επικίνδυνων δοκιμών άξεστων γεύσεων με μπόλικο σκόρδο, λίπη και κόκκινη πιπεριά, από τα γειτονικά σλάβικα Βαλκάνια.

Με το πέρασμα του χρόνου, αποδείχθηκε δυστυχώς πως στην πορεία δεν ήταν μόνο το τσουκάλι που είχε σταματήσει να λειτουργεί όπως έπρεπε. Παράλληλα είχε εκφυλισθεί και η άλλη

αιώνια εστία θαλπωρής και δεσίματος ενός ζευγαριού, το συζυγικό κρεβάτι.

Κατ' απαίτηση της Φωτεινής και πάλι, το όχι και τόσο φαρδύ γαμήλιο διπλό με τα μπρούτζινα κάγκελα και τον ερεθιστικό διάκοσμο, είχε προ καιρού αντικατασταθεί από δυο μονά ανατομικά κρεβατάκια αποκρουστικά και κρύα, περίπου σαν εκείνα του νοσοκομείου. Μπορεί εκείνη πράγματι να τα είχε κουβαλήσει κι από εκεί, ποιος ξέρει; Αλλά κι αυτά ακόμη τα χώριζε στη μέση η αυστηρή μεθόριος ενός χαμηλού κομό, με τρία ευρύχωρα συρτάρια κι από πάνω δυο ογκώδη αμπαζούρ, όλα στοιχισμένα σε παράταξη μάχης.

«Με αυτό τον τρόπο, μπορούμε επιτέλους, ο καθένας ανεξάρτητα, να απολαμβάνει έναν χαλαρωτικό και αδιατάραχτο ύπνο, στοιχείο υγείας και ευεξίας απαραίτητο για την ηλικία μας». Έτσι είχε εξηγήσει την αμετάκλητη απόφασή της η ιατρός-σύζυγος, με απόλυτα σοβαροφανή και επιστημονικό τρόπο. Ήταν κάτι που ασφαλώς δεν σήκωνε την παραμικρή συζήτηση ή αμφισβήτηση, από καθαρά επιστημονική άποψη πάντοτε.

Μελαγχόλησε στη σκέψη ότι το πρόσωπο που σήμερα δυνάστευε τόσο βάνουσα τη ζωή του, ήταν το ίδιο ακριβώς κορίτσι που κάποτε δεν τον άφηνε να κλείσει μάτι, κουρνιασμένη δίπλα του σαν ερωτιάρική γάτα στη λιλιπούτεια παγωμένη σοφίτα της παριζιάνικης φοιτητικής τους Εστίας. Εκεί όπου τις μακρές χειμωνιάτικες νύχτες, στριφογύριζε σαν μαινάδα κάτω από το ζεστό πάπλωμα και έτριβε άπληστα χέρια, πόδια, λεκάνη και στόμα πάνω στις πιο απόκρυφες περιοχές του κορμιού του επί ώρες, ψιθυρίζοντας ξαναμμένη λόγια, που ούτε κι αυτός ο ίδιος δεν θα τολμούσε τώρα πια να ξεστομίσει.

Κι όμως. Αυτή η γυναίκα δεν είχε καταδεχθεί να τον πλησιάσει ερωτικά εδώ και έντεκα μήνες! Αλλά και τότε ακόμη που αυτό είχε επιτέλους συμβεί, μετά από ατέλειωτα εξευτελιστικά παρακάλια από την πλευρά του, καλύτερα ίσως να μην θυμάται τώρα πώς είχε καταλήξει εκείνη η περιπέτεια και συγχυστεί κι

άλλο χωρίς λόγο.

Υπήρχαν όμως κι ακόμα χειρότερα. Οι ελάχιστες προσπάθειες που έκανε στη χάση και τη φέξη και στα μουλωχτά, πάντα με τη σύμπραξη του πάγια μπερμπάντη συνεταίρου του, να παρηγορηθεί μέσω περιστασιακών συνενυρέσεων με αδιάφορες αλλοδαπές επαγγελματίες του είδους, δεν αποδείχτηκαν ποτέ ικανοποιητικές, λόγω των αφόρητων τύψεων που κάθε φορά τον κυνηγούσαν πριν, στη διάρκεια, αλλά κυρίως *μετά* την ανομολόγητη πράξη.

Η αίσθηση της αφόρητης ξινίλας επέστρεψε πιεστικά στο μυαλό και στη γεύση του, μαζί με αντίστοιχες αναμνήσεις, καθώς είχαν ξανακολλήσει τα αυτοκίνητα καταμεσής στο ρημαδοτούνελ, λίγο πριν την αρχή της ανηφορικής εξόδου.

Έκλεισε το τζάμι για να μην μπει κι άλλο αποπνικτικό καυσαέριο και επιδόθηκε μηχανικά σε μια άσκοπη αναζήτηση διαδοχικών ονομάτων στον ηλεκτρονικό τηλεφωνικό κατάλογο, που αναρτημένος στην κεντρική οθόνη μετά από το τυχαίο πάτημα κάποιου πλήκτρου του υπολογιστή του αυτοκινήτου, δέσποζε τώρα ολόφωτος σαν λατέρνα στη μέση του ακριβού δερμάτινου καντράν.

Στα δέκα ονόματα που διαδοχικά εμφανίζονταν, τα οκτώ ανήκαν σε πελάτες του γραφείου, ή σε διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες ασχέτων γνωριμιών. Πάνω-πάνω, πρώτη και καλύτερη, η απαιτητική κυρία Σκουροπούλου με τη σαδιστικά μπερδεμένη ιστορία της κληρονομιάς της που τρέναρε για χρόνια. Ακολουθούσε ο υπέργηρος στρατηγός Γιαννακάς, με τη γελοία υπόθεση ακύρωσης της υπέρογκης διατροφής προς τη δεύτερή του σύζυγο –μια εντυπωσιακή Μολδαβή στριπτιζέζ– όπου διεκδικούσε επίμονα, αλλά και ηλίθια, την κηδεμονία του ανήλικου μούλικου που εκείνη είχε εν τω μεταξύ ξεπετάξει για να τον δέσει χειροπόδαρα.

Λίγο πιο κάτω στη λίστα, να και ο μεγαλογιατρός τον οποίο κακώς εμπιστευόταν επί χρόνια, για τα χάπια της αρτηριακής

πίεσης και της μόνιμα υψηλής χοληστερίνης του. Δεν τον είχε βοηθήσει και πολύ, εδώ που τα λέμε. Στη συνέχεια ξεπρόβαλε το παράλογο ακριβό κομμωτήριο στο Κολωνάκι, όπου απαιτητάς σύχναζε μια φορά τον μήνα. Ίσως έπρεπε να σκεφτεί σοβαρά να το εγκαταλείψει, ή σε κάθε περίπτωση να αραιώσει τις εκεί επισκέψεις του, καθώς άλλωστε είχε τώρα τελευταία αρχίσει να αραιώνει επικίνδυνα και το μαλλί του.

Ακολουθούσε ο συνοικιακός ψαράς, που είχε προ πολλού γίνεται κολλητός φίλος, αφού ο Βερωτής τον χρυσοπλήρωνε σε τακτική βάση ώστε να μπορεί να προμηθεύεται την αγαπημένη του τροφή: Ψάρι φρεσκοτάτο, που κατά κανόνα κατέληγε να το τρώει μόνος, ή σπάνια με τη συντροφιά της χοντρής Βουλγάρας οικιακής βοηθού, που πάντα βαρυνγκωμούσε στη θέα μιας καλοψημένης σφυρίδας με αγνό λαδολέμονο. Η ίδια σαφώς προτιμούσε τα πιο οικεία παχιά χοιρινά αλλαντικά από το Πλόβντιβ, ξεχειλισμένα με ωμό σκόρδο που βρωμοκοπούσε μέχρι την εξώπορτα.

Εντόπισε κολλητά τον αριθμό του εξοργιστικά κακότροπου διευθυντή του ακριβού ιδιωτικού σχολείου των παιδιών, που του έδινε στα νεύρα όσο τίποτε άλλο.

Ο κατάλογος συνέχιζε ατέλειωτος, γεμάτος βαρετά αλλά αναγκαία στοιχεία. Το βλέμμα του κάποτε σκάλωσε μοιραία, για μια στιγμή μονάχα, και στο όνομα της Ξένης Γιαβάση. Η αδελφή της μακαρίτισσας της μάνας του. Καταντράπηκε. Πόσο καιρό άραγε είχε να περάσει από την καημένη τη θεία, πάνω στο Κεφαλάρι;

Άσε πια τον αδελφό τους τον Λουκά, στον Ψυρρή. Με εκείνον άλλωστε δεν τα πήγαινε καλά και ο μακαρίτης ο πατέρας του παλιότερα, με αφορμή τα αναθεματισμένα τα πολιτικά. Από τότε που ο ίδιος ήταν μικρός, θυμόταν πως ο υπερσυντηρητικός πατέρας του, ως αυστηρός δικαστής που ήταν, ακόμα και στο ίδιο του το σπίτι όπου δεν χαλάρωνε ποτέ, δεν επέτρεπε ούτε καν το όνομα ‘Λουκάς Γιαβάσης’ να ακουστεί.

Εκείνη η δόλια η μάνα του, έστηνε σκηνοθεσίες ολόκληρες για να ξεφεύγει κάθε φορά. Σκάρωνε απίθανα σενάρια, πως δη-

θεν θα πήγαινε όλη μέρα στην Κηφισιά με τον μικρό Δημητράκη να δει την αδελφή της, έτσι ώστε να μπορέσει, έστω για λίγες ώρες, να απολαύσει την αδελφική αγκαλιά και τα χωρατά του μεγαλόκαρδου Λουκά.

Ο ίδιος, μια σταλιά πιτσιρίκος τότε, βαριόταν αφόρητα αυτές τις πολύωρες επισκέψεις σε ένα αχανές σπίτι χωρίς καθόλου παιχνίδια ή έστω, άλλα παιδιά. Οι μεγάλοι φλυαρούσαν ακατάσχετα, συνήθως ψιθυριστά, και ποτέ δεν του έδιναν αρκετή σημασία παρά μόνο για να τον μαλώσουν, αν τυχόν ξεστράτιζε για να ψαχουλέψει τίποτε κλειστά συρτάρια και ντουλάπια σε άλλα μακρινά δωμάτια.

Από τότε λοιπόν την είχε αντιπαθήσει τούτη τη θεία. Μετά, απλά του είχε γίνει συνήθεια. Και ας ήξερε καλά πως αντίθετα εκείνη λάτρευε τόσο τον ίδιο, αλλά αργότερα και τη μικρή Άννα με τον Θωμά, σαν να ήταν δικά της εγγόνια. Η καημένη βλέπεις δεν είχε αξιωθεί να αποκτήσει δικά της παιδιά με τον σύζυγό της, προ πολλού μακαρίτη, Γιάννη Οικονόμου.

Θυμόταν τώρα πως εκείνος ο ωραίος σαν θεός άντρας, είχε σβήσει νωρίς και εντελώς άδικα στα δύσκολα χρόνια της επταετίας. Πέθανε ξεχασμένος κάπου στην εξορία. Τον είχε χτυπήσει καταχείμωνα, Δεκέμβρη του εβδομήντα τρία, μια ξεγυρισμένη πνευμονία που τον είχε στείλει αδιάβαστο πριν προλάβει κανείς να καταλάβει τι τρέχει, κι ας ήταν κοτζάμ άντρας, θηρίο πράμα.

Κάποιοι από το σόι της μάνας του, αριστεροί караμπινάτοι, ψιθύριζαν πως ‘οι άλλοι’ είχαν επίτηδες αφήσει τον θείο Γιάννη να πεθάνει σαν το σκυλί στ’ αμπέλι. «Για ποιο λόγο άραγε», έλεγαν, «δεν είχαν επιτρέψει οι χουντικοί τη μεταφορά του από την Ικαρία σε κάποιο νοσοκομείο της προκοπής στην πρωτεύουσα, προφανισζόμενοι ότι δήθεν επικρατούσε σφοδρή θαλασσοταραχή;»

«Κι όμως» απαντούσε ο πατέρας του ειρωνικά και πάντα με εκνευρισμό, «στο Αιγαίο φυσούσαν πάνω από εννιά μποφόρ τότε. Το ναυάγιο του οχηματαγωγού ‘Ηράκλειο’ έξω από τη Φαλκονέρα με πολλές δεκάδες πνιγμένους, ήταν σχετικά πρό-

σφατο, είχε συμβεί μόλις λίγα χρόνια πριν. Οι φρικτές μνήμες παρέμεναν συνεπώς νωπές, κανείς δεν ήθελε να παίζει με αυτά τα επικίνδυνα πράγματα. Τότε βλέπεις υπήρχε κράτος με νόμους και κανόνες, όχι όπως τώρα που γίναμε σκορποχώρι επί Πασοκικού και αριστερού λαϊκισμού». Κάπου εκεί έκλεινε πάντα την κουβέντα με φανερή δυσφορία ο Ιάσωνας Βερωτής.

Όπως και να είχε το πράγμα, είχε γίνει ευρύτερα γνωστό πως οι δεσμοφύλακες συνέχιζαν βλακωδώς να χορηγούν ανώφελα αντιβιοτικά και αντιπυρετικά της πλάκας στον βαριά άρρωστο επί ημέρες, μέσα στον υγρό θάλαμο όπου κρατούσαν τους ‘επικίνδυνους’ πολιτικούς εξόριστους στο ξερονήσι. Όταν πια την όγδοη ημέρα είχε σχεδόν πέσει σε κώμα από τον ξέφρενο πυρετό, σάστισαν, τα ‘χασαν. Τον είχαν τότε πια μεταφέρει εσπευσμένα στο κάπως πιο ζεστό μικρό αναρρωτήριο του σταθμού χωροφυλακής, παίρνοντάς τον άρον-άρον ξαπλωτό και τυλιγμένο μέσα σε μια κουβέρτα. Ήταν κιάλας μισοπεθαμένος.

Αραγε ήταν απλή αμέλεια του ανίδεου αγροτικού γιατρουδάκου, ή μήπως προμελετημένη εκδίκηση των Ιωαννινδικών πραιτοριανών, εναντίον ενός ορκισμένου τους εχθρού; Γιατί ο ‘κατάδικος’ εκείνος κάποτε, πάνω στον πρώιμο ενθουσιασμό των είκοσι χρόνων, είχε εγκαταλείψει βιαστικά την Αθήνα και μαζί το Πανεπιστήμιο αλλά και την αστική του οικογένεια. Είχε διακινδυνεύσει τα πάντα τον χειμώνα του σαράντα οχτώ, για να μπορέσει να συναντήσει τους ένοπλους συντρόφους τους πάνω στα βουνά, εκεί όπου πάλεψε επί ενάμιση χρόνο με νύχια και δόντια για τις ιδέες του, ως το πικρό τέλος του μάταιου αγώνα τους.

Ο Οικονόμου είχε βγει ηττημένος από τη μεγάλη εκείνη αναμέτρηση, όπως κι ολόκληρη η παράταξή του. Συνέχισε όμως να λογαριάζεται παρέα με τους χαμένους κι αργότερα. Τότε που άρχισαν απανωτά οι δίκες, οι εξορίες, το μουτζούρωμα. Η οικογένειά του είχε μαραζώσει από την αγωνία, τις ταπεινώσεις και τα έξοδα. Κουράστηκαν να τον βγάζουν κάθε τόσο από τη φυλακή, όπου σε λίγο πάλι τον τσουβαλιάζανε οι ασφαλίτες.

Η θεία Ξένη πρόλαβε, τρομάρα της, τι το 'θελε κι αυτή η ευλογημένη, να τον γνωρίσει στην αρχή ενός σχετικά πιο ήρεμου μεσοδιαστήματος λίγο-πολύ δημοκρατικής διακυβέρνησης της χώρας, μεταξύ '61 και '65. Τότε εκείνος ήταν ελεύθερος και μπόρεσε να δουλέψει για ένα φεγγάρι, μετά από κρυφά παρακάλια και γαλιφιές της μητέρας του, αλλά και σαν μέγιστη χάρη του βιβλιοπώλη προς τον μεγαλέμπορο πατέρα του, ως βιβλιοθηκάριος και πωλητής στου Κάουφμαν, στη Σταδίου.

Έτυχε κι έσπασε ο διάβολος το ποδάρι του, από εκεί ακριβώς να εφοδιάζεται τακτικά την πνευματική της τροφή η φιλομαθής νεοδιορίστη και χαριτωμένη καθηγήτρια γαλλικής φιλολογίας Ξένη Γιαβάση. Δεν άργησε να συμβεί το μοιραίο, ακριβώς μπροστά στη βιτρίνα του βιβλιοπωλείου.

Ο ώριμος ωραίος άντρας, μετέπειτα και 'θείος' Γιάννης, στα τριάντα τρία του χρόνια διέθετε μια ακαταμάχητη γοητεία και μοναδική δίψα για ζωή. Λες και στις σπάνιες εκείνες στιγμές ελευθερίας του, αποζητούσε να αποζημιωθεί για τα ανέμελα χρόνια που είχαν στερήσει η Κατοχή, ο εμφύλιος και οι φυλακές από ολόκληρη τη γενιά του.

Ήταν όμως γραφτό να μην χαρεί για πολύ τη ζωή. Νιόπαντρος σχεδόν, με το που ήλθαν οι συνταγματάρχες, εξορίστηκε μετά από μόλις τέσσερα χρόνια ομαλής συζυγικής ζωής, στους Φούρνους και μετά στην Ικαρία. Κάπου εκεί τον πρόλαβε ο χάρος, τον μοιραίο Δεκέμβρη του εβδομήντα τρία. Είχαν περάσει από τότε τριάντα οχτώ ολόκληρα χρόνια. Κι όμως, η θεία Ξένη, παρά το ότι έζησε μαζί του ελάχιστα από αυτά και αν και είχε χηρέψει από τα τριάντα τέσσερά της, ούτε που σκέφτηκε ποτέ να ξαναφτιάξει τη ζωή της. Περίεργο δεν ήταν;

Στις εννιά και είκοσι, άφησε μπαφιασμένος το βαρύ δερμάτινο χαρτοφύλακα να πέσει πάνω στο ακατάστατο γραφείο του απ' όπου ξεχείλιζαν δικογραφίες, νομικά έντυπα, δυο-τρεις χοντροί

τόμοι Ποινικού Δικαίου και η πάντα σκόρπια αλληλογραφία των τελευταίων ημερών.

Σωριάστηκε στη δερμάτινη περιστρεφόμενη πολυθρόνα ξεφυσώντας βαριά και πάτησε μηχανικά το κουμπί του υπολογιστή. Μέχρι να ανέβουν οι ιστοσελίδες με τις ειδήσεις που ανυπερθέτως συνήθιζε να διαβάζει κάθε πρωί, ψαχούλεψε αδιάφορα τον πάκο με τις νέες επιστολές που σχηματίζουν ήδη ένα μικρό λόφο μπροστά του.

Η πρωινή γραμματέας, είχε φροντίσει να τις βάλει εκεί μπροστά-μπροστά όλες, γιατί αλλιώς παραμόνευε πάντα ο υπαρκτός κίνδυνος κάποιοι αδιάβαστοι φάκελοι να παραπέσουν για άγνωστο διάστημα, με καταστροφικές συνέπειες. Σ' αυτό το ζήτημα ήταν αδιόρθωτος, όσα χρόνια κι αν περνούσαν.

Την προσοχή του τράβηξε αμέσως ένας κίτρινος φάκελος με κόκκινη αυτοκόλλητη κορδέλα που εξείχε από τον σωρό. Απευθυνόταν στον ίδιο, σταλμένος με κούριερ νωρίς το ίδιο πρωί. Στην κορδέλα διέκρινε τονισμένες έντονα τις ενδείξεις: «ΑΥΣΤΗΡΩΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ - ΕΠΙΔΟΘΕΙ ΑΜΕΣΩΣ» και ως αποδέκτη ανέφερε τον «Κον. Δ. ΒΕΡΩΤΗ».

Πήρε με περιέργεια την επιστολή στα χέρια και την άνοιξε προσεκτικά με τον χαρτοκόπτη. Ξαφνιάστηκε από το απρόσμενο περιεχόμενο. Μειμιάς ο νους του συννέφιασε, γεμίζοντάς τον τύψεις.

Ένας άγνωστος συμβολαιογράφος, και όχι κάποιος στενός συγγενής, είχε προλάβει να τον πληροφορήσει με αυτή τη στεγνή γνωστοποίηση, πως το προηγούμενο βράδυ ο θεός Λουκάς είχε πεθάνει ήσυχα στον ύπνο από ανακοπή καρδιάς στα ογδόντα εννιά του χρόνια. Η επιστολή τον καλούσε να ορίσουν μαζί με τη θεία Ξένη επειγόντως μια συνάντηση για τα κληρονομικά.

Θυμήθηκε ένοχα πως μόλις πριν λίγη ώρα είχε αδιάφορα προσπεράσει στον τηλεφωνικό κατάλογο, για πολλοστή φορά, και τα δυο αυτά ονόματα. Όπως ακριβώς προσπερνούσε επί χρόνια και το μαγαζί του, μακαρίτη πλέον, θείου. Το παλιατζίδικο στο

Μοναστηράκι, απ' όπου σκοπίμως περνούσε ξώφαλτσα όποτε, σπάνια, κατηφόριζε με συνεργάτες ή πελάτες για τίποτα ξεγυρισμένα ούζα στο Θησείο.

Για κάποιους ασαφείς λόγους, τόσο ο μουχλιασμένος τρίπατος στενόμακρος χώρος με το πατάρι και το υπόγειο γεμάτα αραδιασμένες απίθανες παλιατζούρες, όσο και ο ίδιος ο θεός –αθηντική αντίκα και αυτός– του προκαλούσαν παλιά μια ακαθόριστη ενόχληση. Μπορεί να ήταν κατάλοιπο της λυσσαλέας προπαγάνδας που επί χρόνια εξαπέλυε εναντίον του Λουκά, ο δικός του πατέρας, ο Ιάσωνας.

Είχε λοιπόν αποφασίσει να αποφεύγει συστηματικά και τα δυο, όπως γενικότερα έκανε με κάθε τι οικογενειακό. Ήταν γεγονός πως τον διακατείχε μια βαθιά ριζωμένη αντιπάθεια για τα σόγια. Απεχθάνονταν όλες τις τυπικές τσιριμιόνιες, που γι' αυτόν περιλάμβαναν συλλήβδην τις αγχωτικές γενέθλιες ευχές και τις βασανιστικά επαναλαμβανόμενες κάθε χρόνο ηλίθιες ονομαστικές εορτές, αλλά και οποιεσδήποτε ανούσιες ανταλλαγές επισκέψεων σε θεούς, ξαδέλφια ή ανίψια.

Ορίστε επιτέλους κάτι στο οποίο συμφωνούσαν με τη Φωτεινή. Εκείνη βέβαια δεν είχε χρόνο και για τίποτε άλλο πέρα από τη δουλειά της, άρα ήταν γενικότερο το πρόβλημα.

Ξεφύσησε με δυσφορία. Να όμως που τώρα είχε φτάσει η αναπόφευκτη εκείνη ώρα, που θα έπρεπε να ξαναβρεθεί αναγκαστικά μούρη με μούρη με τα υπολείμματα της οικογένειας της μάνας του. Η θεία Ξένη μετά από αυτό το θανατικό, έμενε πλέον η μόνη εν ζωή από τα τρία αδέλφια Γιαβάση, ή καλύτερα Γιαβάσογλου, όπως ήταν αρχικά το οικογενειακό τους όνομα, τότε που είχαν φτάσει ως κατατρεγμένοι πρόσφυγες από τη Σμύρνη στην άθλια παλιά Καλαμαριά των βούρκων, της φυματίωσης και της ελονοσίας, κατά τον διωγμό του είκοσι δυο.

Αρχές Σεπτέμβρη της τραγικής εκείνης χρονιάς, ένα ακόμη σαπιοκάραβο σάλπαρε με χίλια ζόρια από τον Τσεσμέ για να ξεφορτώσει, μέσω Χίου, το θλιβερό ανθρώπινο φορτίο του στον

τελικό τους προορισμό. Στο βρώμικο κατάμεστο κατάστρωμα είχε ριχτεί όπως-όπως ο πρώτος πυρήνας Γιαβάσηδων που θα πατούσε χώμα ελληνικό μετά από πολλές γενιές. Τούτη τη χλιοειπωμένη ιστορία την είχε βέβαια ακούσει αρκετές φορές από παιδί και την ένιωθε πάντα μακρινή σαν παραμύθι. Για τον ίδιο πάντως δεν περιείχε κάτι που να τον αγγίζει προσωπικά. Τώρα όμως την ξανάφερνε, άθελά του, στη μνήμη, με μια εντελώς διαφορετική αίσθηση.

Κάτω στο παλιό λιμάνι της Θεσσαλονίκης, τις πολλές εκατοντάδες περιέργων και αργόσχολων που χάζευαν, σχολίαζαν και απορούσαν, τις απαρτίζανε Έλληνες και Σλάβοι, Τούρκοι, Αρβανίτες, μπόλικοι Εβραίοι και μόνο κάτι λίγοι Φράγκοι. Αυτό ήταν το παράταιρο κοινό της προκυμαίας που παρακολουθούσε με ύφος από αδιάφορο έως εχθρικό το ενοχλητικό θέαμα τούτων των ρακένδυτων νεοφερμένων. Κάποιοι όμως ανάμεσα στο πλήθος έβλεπαν με ανησυχία τις θλιβερές πομπές των ηττημένων Ρωμιών που ξεμπάρκαραν. Ήταν οι Τούρκοι της ‘Σελανίκ’, που βάσιμα υποψιάζονταν πως σύντομα θα ερχόταν και η δική τους σειρά να ξεσπιτωθούν και να χάσουν μια για πάντα την όμορφη ‘Νύμφη του Θερμαϊκού’, τον τόπο όπου κατοικούσαν για αιώνες.

Κάπως έτσι του τα είχε διηγηθεί με πίκρα η μακαρίτισσα η μάνα του όλα αυτά τότε, πολύ παλιά. Κι αυτή βέβαια με τη σειρά της, μόνο από ακούσματα και διηγήσεις ακόμη πιο παλιών μπορούσε να ξέρει κάτι για εκείνα τα γεγονότα, αφού εκείνη δεν είχε ακόμα γεννηθεί το είκοσι δύο.

Πατριάρχης του μετέπειτα ελλαδικού Γιαβάσικου, ήταν ο παππούς Ιορδάνης. Είχε χάσει στην καταστροφή της Σμύρνης όλο του το βίος και, ακόμα χειρότερα, τον μοναδικό του πολυαγαπημένο αδελφό. Οι γονείς τους είχαν ήδη πεθάνει στη ρωμαϊκή Ιωνία πριν κάμποσα χρόνια, τουλάχιστον αυτούς δεν τους πρόλαβαν εκείνα τα τραγικά γεγονότα.

Τον αδελφό του όμως τον Διαμαντή, τον κρέμασε ο τούρκικος όχλος την επόμενη του φόνου του Μητροπολίτη Χρυσόστο-

μου. Κάποιοι καλοθελητές πρόλαβαν και σφύριζαν στους Τούρκους, πως ο άτυχος νεαρός δούλευε εθελοντικά στη Γραμματεία της Αρχιεπισκοπής. Επιπλέον τον είχαν εντοπίσει σπιούννοι του τουρκικού μαχαλά, να κάνει παρέα με στρατιωτικούς στη Λέσχη Αξιωματικών, στη διάρκεια της τρίχρονης ελληνικής εκστρατείας στη Μικρά Ασία. Έτσι, δεν γλύτωσε το εξευτελιστικό λυντσάρισμα και τον μαρτυρικό θάνατο.

Ο μπαρμπα-Γιαβάσογλου, ίσα που είχε κατορθώσει να γλυτώσει το τομάρι του, τη σύζυγο Μαγδαληνή και τον νεογέννητο Λουκά. Είχε μάλιστα δωροδοκήσει με πενήντα λίρες και κάτι βρωμιάρηδες Τσέτες για να μην του μαγαρίσουν τη γυναίκα, όταν αγριεμένοι τους τσάκωσαν να φεύγουν όπως-όπως με μια σούστα προς τον Τσεσμέ.

Οι άθλιοι κατσαπλιάδες επέμεναν άγρια στις βρωμερές προθέσεις τους, παρά την παρουσία του βρέφους που έκλαιγε ασταμάτητα και τα σπαραξικάρδια παρακάλια της λεχώνας. Τελικά τους παράτησαν γελώντας, ευθύς σαν βούτηξαν τις λίρες και το κάρο κι αφού πρώτα τους απείλησαν ζητώντας κι άλλες.

Ευτυχώς για εκείνους όμως, οι βάρβαροι έστριψαν βιαστικά στην αντίθετη κατεύθυνση και σπιρουνίζοντας τα άλογα όρμισαν πάνω σε ένα άλλο, πολύ πιο μεγάλο караβάνι κατατρεγμένων, που προσπαθούσε μάταια με τρεχαλητά και υστερικά ουρλιαχτά να ξεφύγει μέσα από κάτι θερισμένα χωράφια, λίγο πιο κάτω.

Οι κραυγές πόνου, φρίκης και ντροπής από πολλές δεκάδες άμαχους, κυρίως γυναίκες, γέρους και παιδιά, που έγιναν έρμαιο στις ορέξεις των άγριων αυτών αρπακτικών, έφταναν στ' αυτιά τους φερμένες από το χλιαρό αεράκι, για όση ώρα το πανικόβλητο ζευγάρι με τον μικρό Λουκά στην αγκαλιά έτρεχε ξέπνοα στην αντίθετη κατεύθυνση, όσο πιο γρήγορα μπορούσε. Τα μακάβρια ουρλιαχτά πόνου των θυμάτων και τα περιπαικτικά χάχανα των σταυρωτήδων τους, θα ακολουθούσαν σαν εφιάλτης τον Ιορδάνη στο καράβι αλλά και στην Ελλάδα αργότερα, για πολλά χρόνια.

Τις νύχτες πετάγονταν από τον ύπνο μουγκρίζοντας, μούσκεμα στον ιδρώτα. Γι' αυτό, μια από τις πρώτες έγνοιες που είχε μόλις έφτασε και πάτησε με σιγουριά χώμα ελληνικό, ήταν να στηθεί μερόνυχτα για κάμποσες βδομάδες έξω από τις βλοσυρές και αργοκίνητες ελληνικές Αρχές της συμπτωτεύουσας, ώστε να μπορέσει να ολοκληρώσει τις απαραίτητες και παράλογα περίπλοκες διατυπώσεις για να αλλάξει το επώνυμο του σε Γιαβάση και να το 'ξετουρκέψει' έτσι, όσο μπορούσε.

Δεν θέλησε πάντως να πετάξει ολόκληρη τη ρίζα του ονόματος, αν και η ιδέα πέρασε στην αρχή από το φουρκισμένο του μυαλό. Δεν το έκανε, γιατί η φίρμα 'Γκιαβάς' απέμενε στην ουσία το μοναδικό διαβατήριο και εχέγγυο που διέθετε στη δυστυχία του, ώστε να ξεκινήσει και πάλι το εμπόριο εκλεκτών υφασμάτων και άλλων ειδών ενδύσεως πολυτελείας. Όλα αυτά ήταν εισαγόμενα από Γαλλία, Αγγλία και Ιταλία, κάτω από τη συγκεκριμένη επωνυμία. Ήθελε λοιπόν να συνεχίσει όπως για χρόνια έκανε πίσω στη Σμύρνη, όπου διατηρούσε με επιτυχία μεγάλο εμπορικό οίκο σε κεντρικό ιδιόκτητο κατάστημα.

Το λαμπρό εκείνο μαγαζί βρισκόταν πάνω στην αριστοκρατική προκυμαία, στην καρδιά του περίφημου κοσμοπολίτικου 'Quai'. Τι ειρωνεία! Τις αποφράδες ημέρες της μεγάλης φυγής, εκείνο ακριβώς το σημείο έμελλε να γίνει ο συμβολικός τάφος του ελληνισμού της Μικράς Ασίας.

Τα μαγαζιά των Ελλήνων και των άλλων ξένων, βρέθηκαν ένα μεσημέρι ξαφνικά παραδομένα στις φλόγες της μεγάλης πυρκαγιάς και η αλαφιασμένη προσφυγιά ολόκληρης της Ιωνίας βάλθηκε να ρίχνεται αλλόφρων στη θάλασσα για να γλυτώσει από το τούρικο λεπίδι. Το κατάφορτο κατάστημα πρώτα λεηλατήθηκε μέχρι πόμολο και μετά έγινε κάρβουνο. Οι άξεστοι ανατολίτες πλιατσικολόγοι, φαίνεται δεν ήταν και τόσο ανόητοι ή αυθόρμητοι τελικά...

Η πασίγνωστη φίρμα του Οίκου Γκιαβάς και η σοβαρή πίστωση που ευτυχώς διατηρούσε με αντίστοιχους μεγάλους συ-

νεργάτες του εξωτερικού τη στιγμή της καταστροφής, κυρίως όμως η εμπιστοσύνη προς το όνομα 'Γιαβάσογλου' όλων των ξένων με τους οποίους συνεργαζόταν επί δυο δεκαετίες, αποτέλεσαν τη μαγιά που του επέτρεψε να επιβιώσει οικονομικά και στη νέα τους πατρίδα.

Μαζί μ' αυτά, ασφαλώς σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι χίλιες περίπου χρυσές λίρες και μερικά παλιά κοσμήματα της Μαγδαληνής, που φεύγοντας πρόλαβε να καταχωριάσει επιμελώς σε μασούρια των πενήντα και σε πουγκιά, μέσα στις φόδρες των ρούχων που φορούσαν. Μερικά τα παράχωσε και στον μπόγο που κουβαλούσε στην πλάτη. Μέχρι και στα μωρουδιακά του Λουκά έχωσε κάμπουσα, ή ακόμα και στον σανό του ζώου που τους τραβούσε. Ευτυχώς ακόμα κι αυτά, πρόλαβε και τα τσέπωσε στη ζούλα ο πονηρός Ιορδάνης, πριν να τους πάρουν τη σούστα οι Τσέτες που τους όρμησαν και τους έγδυσαν.

Ξαναστρώθηκε έτσι με αρκετό κόπο στη Θεσσαλονίκη ένα κατάστημα, στην αρχή της εμπορικότατης οδού Φράγκων, απέναντι σχεδόν από την καθολική εκκλησία. Παρουσιάστηκε μεγαλόπρεπα ως 'Νέος Εμπορικός Οίκος Εισαγωγής ειδών ενδύσεως *Γιαβάση*', ως συνέχεια των Γιαβάσογλου.

Το μαγαζί κατόρθωσε, παρά τον σκληρό ανταγωνισμό και την ανύπαρκτη στην αρχή πελατεία, να μείνει ενεργό για πάνω από δυο δεκαετίες στη γοργά αναπτυσσόμενη πόλη του βορρά, προσφέροντας στην εξίσου σβέλτα αυξανόμενη οικογένεια Γιαβάση ανέσεις, λούσα και όλα τα απαραίτητα εφόδια για μια ξενιοιστη ζωή.

Στο ξανά καλότυχο όπως όλα έδειχναν ζευγάρι του Ιορδάνη και της Μαγδαληνής, ήλθαν να προστεθούν, στον πρωτότοκο Λουκά τους, δυο χαριτωμένες κόρες μέσα στα επόμενα ευτυχισμένα χρόνια. Πρώτα γεννήθηκε η όμορφη Άννα, γύρω στο τριάντα, και μια δεκαετία αργότερα, η γλυκιά Ξενούλα.

Τα ευχάριστα συνεχίστηκαν, ώσπου οι ισχυροί άνεμοι ενός νέου πολέμου, πιο καταστροφικού και απάνθρωπου από όλους

τους προηγούμενους, να έλθουν και πάλι να τους κλονίσουν. Μαζί με εκείνους γκρέμισαν όμως και το μεγαλύτερο μέρος του πολύβουου μικρόκοσμου, στο γεμάτο ζωή εμπορικό κέντρο της ανυπεράσπιστης και έως πρόσφατα κοσμοπολίτικης Θεσσαλονίκης.

Ανάμεσα σε αυτούς που ο πόλεμος ξερίζωσε για τα καλά, συγκαταλέγονταν και αρκετοί φίλοι του Ιορδάνη. Στην πλειονότητά τους Εβραίοι σεφαρδίτες, αλλόθρησκοι μεν αλλά πάνω από όλα εξωστρεφείς άνθρωποι του κόσμου, όπως ακριβώς ήταν κι ο ίδιος ο ανοιχτόκαρδος Σμυρνιός έμπορος. Έξι-εφτά από αυτούς, μαζί με τον Ιορδάνη και κάτι λίγους κιμπάρηδες Σμυρνιούς, είχαν σιγά-σιγά φτιάξει μια κεφάτη παρέα στη δουλειά, το εμπόριο, τα γλέντια και τις ουζοκατανύξεις στα διάφορα καπηλειά γύρω από τη στοά του Μοδιάνο, πιο πέρα στο Καπάνι κι ως κάτω στου Καράσσο.

Αλλιώς πάντως τους τα λογάριαζε το άδικο πεπρωμένο τους. Έμελλε να ακολουθήσει για όλους αυτούς μια τύχη σκληρή, πιο απάνθρωπη από οτιδήποτε μπορούσε κανείς να διανοηθεί μέχρι τότε. Μια απίστευτη σε διαστροφή ανθρώπινη λαίλαπα έπεσε γοργά πάνω στους ανέμελους φίλους και δεν άφησε τίποτα όρθιο.

Μαγκωμένος έκλεισε πρόχειρα τον κίτρινο φάκελο κι έψαξε μάταια μέσα στο χάος του γραφείου να βρει το τηλέφωνο της θείας του στο Κεφαλάρι.

Οι αναμνήσεις στο μεταξύ έρχονταν ξανά αγχωτικές και συγκεχυμένες. Έβγαιναν αυθόρμητα σαν κομματάκια ενός σύνθετου παζλ, ξεκομμένες άτσαλα από σκόρπιες διηγήσεις που είχε ακούσει παιδί σε κυριακάτικα γιορτινά τραπέζια, στο κηφισιώτικο αρχοντικό των Γιαβάσηδων. Σε όλα αυτά ο πατέρας του ουδέποτε πήγαινε. Προτιμούσε να μένει σπίτι, κάτω στην Αθήνα. Αντίθετα ο ίδιος, άβουλος πιτσιρίκος ή και ως έφηβος ακόμα, αφηνόταν ελεύθερα στις ανατολίτικες εμπειρίες του Γιαβάσικου.

Βαρύ και νόστιμο φαΐ, ρεμπέτικα κι αμανέδες, ασύστολο κουτσομπολιό και χωρατά, αλλά πάνω απ' όλα, εκεί γύρω στο

απομεσήμερο, μαζί με τον καϊμακλίδικο καφέ, τον ναργιλέ ή τα σέρτικα τσιγάρα και τα λουκούμια, έρχονταν πάντα κι εκείνες οι πικρές ιστορίες. Διηγήσεις δραματικές, γεμάτες συναισθηματισμό, που τις άκουγε από τη μητέρα του ή τη θεία και άλλους ξεριζωμένους Μικρασιάτες συγγενείς, που ξεκίναγαν τη διήγηση μόνο σαν έκριναν πως είχε φτάσει η κατάλληλη στιγμή.

Από νωρίς το μεσημέρι, ανάμεσα σε ιμάμ μπαϊλντί, πιλάφια με σουτζουκάκια και άφθονες ρακές, έπιαναν οι πρόσφυγες με πόνο τα σμυρναίικα ρεμπέτικα και τους μακρόσυρτους αμανέδες. Μόνο σαν χόρταιναν από γεύσεις και ομηρικό λυρισμό ανάκατο με ανατολίτικες μελωδίες λεπτοκεντημένες σε βυζαντινές αποχρώσεις, άρχιζαν να διηγούνται τα ατέλειωτα συνταρακτικά παθήματά τους ή τις τρυφερές αναμνήσεις από τη χαμένη Σμύρνη και το Αϊβαλί, την Πέραμο και το Κορδελιό.

Όλα αυτά του έφερναν τώρα, μετά από τόσα χρόνια, στη μνήμη πράγματα δυσάρεστα και φόρτωναν με ένα ανεξήγητο βάρος την ψυχή του. «Τέλος πάντων» σκέφτηκε ταραγμένος. «Πολύ παλιές ιστορίες για να ασχοληθώ σοβαρά μαζί τους. Θεός σχωρέστον, τον θείο Λουκά, πάει και τέλειωσε».

Παρά το αγιάζι της δεκεμβριανής Πέμπτης, δεν διανοήθηκε να ξεκουνήσει από το γκαράζ στη Σόλωνος το βαρύ αμάξι και να πάει γυρεύοντας να μπλέξει στη γιορτινή κίνηση για δυο-τρία χιλιόμετρα πήγαινε-έλα όλα κι όλα.

Έπρεπε απλά να κατηφορίσει την Πεσμαζόγλου ως την αρχή της Σοφοκλέους, εκεί όπου βρισκόταν το παντελώς άγνωστο στον ίδιο συμβολαιογραφείο των ‘Ανδρέα Χρυσικόπουλου & Υιού’. Τούτο το μουντό πρωινό όφειλε να βρίσκεται εκεί κατά τις έντεκα, παρέα με τη θεία Ξένη. Αποφάσισε χωρίς δισταγμό πως θα πήγαινε με τα πόδια.

Κουκουλώθηκε με το μακρύ μπουφάν που είχε προμηθευθεί πιο παλιά, για κάτι αλησμόνητες εκδρομές στα χιόνια, στα πρώ-

τα ευτυχισμένα και πολύ μακρινά τώρα πια χρόνια του γάμου του. Τύλιξε στον λαιμό το χνουδωτό κασκόλ και τραβώντας επάνω στους καρπούς τα δερμάτινα γάντια, κατέβασε αποφασιστικά την τσόχινη ρεπούμπλικα χαμηλά ως τ' αφτιά.

Έτσι κουκουλωμένος, είπε στον Κυριάκο που τον κοίταζε με απορία από το γραφειάκι δίπλα στην είσοδο, βουτηγμένος όπως πάντα σε κάποια δικογραφία, πως θα αργούσε λίγο καθώς είχε μπλέξει με κάτι κληρονομικά. Ύστερα χωρίς χρονοτριβή, κατέβηκε δυο-δυο τις φαρδιές μαρμάρινες σκάλες του μεγάρου, που εδώ και πολλές δεκαετίες στέγαζε σχεδόν αποκλειστικά διάφορα δικηγορικά γραφεία μέσου βεληνεκούς, όμοια με το δικό του.

Μόλις έσπρωξε τη θεόρατη καγκελωτή μαύρη εξώπορτα με τη βαριά σαγρέ τζαμαρία και βγήκε στο στενό πεζοδρόμιο της Σόλωνος, τον χτύπησε στα αφτιά ο ανυπόφορος ορυμαγδός από τα διερχόμενα αυτοκίνητα, που σε ατέλειωτη σειρά κατηφόριζαν απελπιστικά αργά προς τα Εξάρχεια. Ταυτόχρονα, ένα ενοχλητικό σύγκρουο λόγω του βοριά που σφύριζε δαιμονισμένα, ψηφώντας το φυσικό εμπόδιο που έφτιαχναν στο απρόσωπο κέντρο της Αθήνας τα ατέλειωτα σφιχταγκαλιασμένα εκτρώματα από ακαλαίσθητο μπετόν, τον περόνιασε.

Βούλιαξε βαθύτερα στο πανωφόρι του και τάχυνε το βήμα στρίβοντας στη στενή Σίνα, ώστε μετά να κατηφορίσει προς την ακάλυπτη Σταδίου. Εκεί, πολύ πιο εκτεθειμένος, τουρτούρισε για τα καλά από το αγιάζι που τον μαστίγωσε αλύπητα. Αναρωτήθηκε αν θα κατόρθωνε η θεία Ξένη να κατέβει από το Κεφαλάρι μέσα σε τούτη την, έστω παροδική, κακοκαιρία.

Μήπως τελικά κουβαλιόταν άδικα στον συμβολαιογράφο, χαράμιζοντας μισή μέρα για το τίποτε; Αυτό ήταν πάντως αδύνατο να το διαπιστώσει τούτη την ώρα, αφού η θεία αρνιόταν επίμονα να χρησιμοποιήσει κινητό τηλέφωνο. Αν λοιπόν σκόπευε να κατέβει στο κέντρο, τώρα δεν θα ήταν στο σπίτι για να απαντήσει. Μπορεί όμως κάλλιστα να είχε επιλέξει και να μείνει στη θαλπωρή της νεοκλασικής βίλας στο Κεφαλάρι.

Αναλογίστηκε φευγαλέα, πως αυτό αποτελούσε άλλωστε το μοναδικό αξιόλογο περιουσιακό στοιχείο που οι Γιαβάσηδες είχαν διασώσει, επενδύοντας πάνω του περίπου ό,τι είχε απομείνει από τη σημαντική προπολεμική οικογενειακή περιουσία της επιχείρησης στη Θεσσαλονίκη. Το όμορφο οικοδόμημα, ασυντήρητο επί δεκαετίες πάντως, τώρα σιγά-σιγά κατέρρεε.

Σκέφτηκε χαμογελώντας, πως ούτε για την πιθανότητα να μην κατέβει η Ξένη στην Αθήνα μπορούσε πάντως να είναι βέβαιος, γιατί η παράξενη ηλικιωμένη γυναίκα κατά κανόνα δεν απαντούσε, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας, ούτε στο μουσειακό μαύρο σταθερό τηλέφωνο, που απομακρυσμένο κάπου στο ατέλειωτο χολ της βίλας έπαιζε ρόλο ύστατου μέσου επικοινωνίας μονάχα για έσχατη ανάγκη...

Έπρεπε συνεπώς να τα είχε σκεφθεί όλα αυτά από πριν, έχοντας φροντίσει να πάρει τηλέφωνο το προηγούμενο βράδυ κι όχι τώρα που πήγε και το θυμήθηκε. Ανασήκωσε τους ώμους. Έτσι κι αλλιώς σε λίγο θα διαπίστωνε την αλήθεια.

Βρήκε εύκολα τη διεύθυνση που αναζητούσε, στα δεξιά καθώς μπήκε στην πολύβουη Σοφοκλέους. Ξεχώρισε το παλιό κτίριο με τα πολλά μίξερα γραφεία. Ανέβηκε τη φιδωτή μαρμάρινη σκάλα ως τον τρίτο όροφο, αφού το παμπάλαιο σκοτεινό ασανσέρ δεν του γέμισε το μάτι να είναι απόλυτα ασφαλές.

Φτάνοντας λαχανιασμένος επάνω, εντόπισε το πολυκαιρισμένο και αγυάλιστο μπρούτζινο ταμπελάκι του συμβολαιογραφείου στο βάθος ενός κακοφωτισμένου και σκονισμένου διαδρόμου. Χτύπησε την πόρτα ανυπόμονα.

Η στριγκή γέρικη φωνή που απάντησε από μέσα ράθυμα, δεν μπορούσε παρά να ανήκει στον Χρυσικόπουλο πατέρα. Ανοίγοντας, έπεσε σχεδόν μούρη με μούρη με τη θεία του. Στεκόταν όρθια και μιλούσε χειρονομώντας προς μια καχεκτική ηλικιωμένη φιγούρα καθισμένη στο βάθος, πίσω από ένα σκαλιστό γραφείο-αντίκα που θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελεί κομμάτι από το παλαιοπωλείο του αποθανόντος θείου.

Το ίδιο θα μπορούσε εξ άλλου να ισχυριστεί και για τον σχεδόν αιωνόβιο, έτσι του φάνηκε τουλάχιστον στην αρχή, συμβολαιογράφο. Ο υπέργηρος άντρας είχε στηρίξει τα τρεμάμενα κοκαλιασμένα χέρια του κάτω από ένα εξίσου τρεμουλιαστό πηγούνι και άκουγε με προσοχή την Ξένη, μέχρι τη στιγμή που τους διέκοψε ο ανυπόμονος Βερωτής.

Προχώρησε και ασπάσθηκε τυπικά τη θεία του, αναλογιζόμενος πως αυτό το έκανε για πολλοστή φορά μέσα στις τελευταίες τρεις ημέρες. Είχε αρχικά προηγηθεί η συλλυπητήρια επίσκεψη στο σπίτι, ήδη τη Δευτέρα το απόγευμα. Μετά, η κηδεία στον οικογενειακό τάφο των Γιαβάσηδων στο νεκροταφείο της Κηφισιάς την Τρίτη το μεσημέρι, κάτω από εκνευριστικό ψιλοβρόχι. Και το ίδιο εκείνο βράδυ είχε τέλος ακολουθήσει, κατά το τυπικό, οικογενειακό δείπνο σε πολύ στενό κύκλο, με ψαρόσουπα στο Κεφαλάρι. Περιέργως, εκεί τον είχε συνοδέψει και η Φωτεινή, έστω μετά από την απαραίτητη γκρίνια.

Στη μελαγχολικά μισόφωτη τραπεζαρία του αρχοντικού των Γιαβάσηδων, είχε λοιπόν την ευκαιρία μετά από πολλά χρόνια να συναντηθεί ξανά με τα ελάχιστα εναπομένοντα μακρινά ξαδέλφια από την πλευρά της μάνας του. Δεν στάθηκε καθόλου δύσκολο να διαγνώσει στο βλέμμα τους φθόνο και απογοήτευση. Προφανώς είχε γρήγορα γίνει γνωστό σε όλους ψιθυριστά, πως εκείνος, αν και αδιάφορος προς τον θείο Λουκά, είχε ειδοποιηθεί μαζί με την Ξένη –τη μόνη εν ζωή αδελφή του μεταστάντος– να περάσουν από τον συμβολαιογράφο για τα περαιτέρω. Οι υπόλοιποι θα ‘έμεναν στον άσσο’, όπως όλα έδειχναν.

Το γεγονός βέβαια πως αγνοούσαν επιδεικτικά όλα αυτά τα χρόνια τον επίμονα μοναχικό και κάπως στριμμένο Λουκά, ασφαλώς δεν το μετρούσαν. Καθώς επίσης και ότι ο Βερωτής ήταν ο μόνος που είχε τρόπον τινά προσφέρει μικρές, έστω, δόσεις χαράς και κάποια σχέση παππού-εγγονιών στον γερο-Λουκά πριν μερικά χρόνια, έχοντας εγκαίρως αποκτήσει δυο παιδιά. Εκείνοι αντίθετα, επί πολλά χρόνια, κρατούσαν επιμελώς μακριά από

τον μονόχγοτο παλαιοπώλη τις δικές τους οικογένειες, πολύ περισσότερο απ' ότι ο Δημήτρης Βερωτής τη δική του.

Θυμόταν τώρα πως όταν τα παιδιά ήταν μικρά, κάποιες Κυριακές αραιά και πού απολάμβαναν να παίζουν κρυφτό στο Μοναστηράκι ανάμεσα στις παλιατζούρες του θείου, που έπαιρνε για τις ανάγκες της στιγμής, τον ρόλο του παππού. Στην αρχή γκρίνιαζε και τα κυνηγούσε λίγο, αλλά στη συνέχεια τα ψευτοχαρτζιλίκωνε και τους χάριζε παλιά μολυβένια στρατιωτάκια, πάνινες κούκλες και περίτεχνες φιγούρες του Καραγκιόζη, βαμμένες προσεκτικά μία-μία στο χέρι.

Φυσικά τότε που συνέβαιναν αυτά για ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα λίγων ετών, ο δικός του πατέρας είχε κιόλας πεθάνει. Έτσι αποφεύγονταν τα, απολύτως βέβαια σε αντίθετη περίπτωση, οικογενειακά δράματα. Τούτο το παράταιρο σκηνικό στήνονταν ουσιαστικά για να χαίρεται η χήρα μάνα του. Μόλις έφυγε κι εκείνη λίγο αργότερα, οι σχεδόν καταναγκαστικές εκείνες επισκέψεις σταμάτησαν μαχαίρι.

Απρόθυμα έτεινε το χέρι του στον Χρυσικόπουλο, σε μια τυπική χειραψία. Εκείνος είχε στο μεταξύ με κόπο μισοσηκωθεί από τη σαραβαλιασμένη βελούδινη πολυθρόνα του, όπου και ξανάπεσε γρήγορα.

Ο Βερωτής έκανε λίγο πίσω και πήρε θέση μπροστά από το ογκώδες γραφείο του συμβολαιογράφου, σε μια άβολη ψάθινη βιεννέζικη καρέκλα, απ' όπου στις άκρες έλειπαν μερικά δεσίματα, αφήνοντας σκόρπια καλαμωτά ξέφτια φαγωμένα κι αυτά από τον χρόνο. Στο μεταξύ η θεία του είχε στρογγυλοκαθίσει λίγο πιο πέρα, βυθισμένη σε μια σκαλιστή τριμμένη μπερζέρα ασορτί με το γραφείο.

«Θα αρχίσουμε αμέσως, ή θα περιμένουμε και τον 'Υιό' σας», πέταξε μεταξύ σοβαρού και αστείου ο Βερωτής. Η Ξένη ξερόβηξε και ο Χρυσικόπουλος τον κοίταξε με φανερή απορία. Αμέσως όμως το βλέμμα του πάλι ζώηρεψε, το αποστεωμένο στόμα με τη στραβοκαθισμένη μασέλα πήρε μια παράξενη περιπαικτική

έκφραση και σηκώνοντας το χέρι αργά σαν να θυμήθηκε έξαφνα κάτι, ψέλλισε χαμογελαστά. «Α, ναι, θα λέτε ασφαλώς για την ταμπέλα απ' έξω. Μα εγώ είμαι ο υιός. Ο Αναστάσιος Χρυσικόπουλος αυτοπροσώπως!»

Βλέποντας την κατάπληξη στο πρόσωπο του Δημήτρη Βερωτή ο γηραιός συμβολαιογράφος ανέλαβε να δια φωτίσει τον συνομιλητή του. «Να σας εξηγήσω, πολύ ευχαρίστως. Το γραφείο αυτό που βλέπετε, το ξεκίνησε μεταπολεμικά ο συγχωρεμένος ο πατέρας μου πάντα εδώ, στον ίδιο χώρο. Πάνε πολλά χρόνια που εκείνος πέθανε κι έτσι ανέλαβα εγώ, νωρίς στη δεκαετία του ογδόντα. Δυστυχώς δεν παντρεύτηκα και δεν απέκτησα ποτέ παιδιά. Γι' αυτό κράτησα την ίδια παλιά ταμπέλα απ' έξω, να μου θυμίζει τις κοινωνικές υποχρεώσεις που πάντα ανέβαλα να διεκπεραιώσω.

»Αν λοιπόν δεν σας πειράζει, δεν περιμένουμε κανέναν άλλον. Μπορούμε να αρχίσουμε. Οφείλω εξαρχής να σας ξεκαθαρίσω, γνωρίζοντας τον μακαρίτη αρκετά καλά, πως η διαθήκη του είναι ολίγον παράξενη, όπως ήταν κι εκείνος, για να λέμε την αλήθεια. Περιλαμβάνει κάποιους όρους,... πώς να το πω; Εκ πρώτης όψεως, θα τους αποκαλούσα ασυνήθιστους».

Γύρισε και κάρφωσε τον Βερωτή πονηρά με βλέμμα που τον έκανε να αισθανθεί λίγο άβολα. «Αυτό ισχύει μόνο για το δικό σας μερίδιο, κύριε Βερωτή. Για την αγαπητή κυρία Ξένη, τα πράγματα είναι πολύ πιο απλά. Επειδή όμως σέβομαι τις επιθυμίες του εντολέα και λατρευτού μου φίλου Λουκά και επειδή επιπλέον εκτιμώ αφάνταστα την οικογένεια Γιαβάση, κάλεσα σήμερα εσάς που είστε οι στενότεροι συγγενείς για μια πρώτη ανάγνωση. Όμως πρέπει να γνωρίζετε ότι υπάρχουν ακόμη δυο κληρονόμοι... Τέλος πάντων, θα σας τα εξηγήσω όλα αυτά στην πορεία».

Ο Χρυσικόπουλος έσκυψε και σκάλισε για λίγο μισοθαμμένος πίσω από όγκους φακέλων, τα κάτω συρτάρια του γραφείου-σαρκοφάγου, βογκώντας ελαφρά από την ασήμαντη

προσπάθεια που κατέβαλε, αλλά που κι αυτή ακόμα προφανώς τον κούραζε.

Η Ξένη βρήκε τότε την ευκαιρία να σκύψει προς το μέρος του ανιψιού και να τον σκουνήσει ελαφρά με τον αγκώνα. Έφερε μετά, με το χαρακτηριστικό σμυρναίικο τρόπο που και η μάνα του συχνά χρησιμοποιούσε όταν ήθελε να τον μαλώσει, το δείχτη του δεξιού της χεριού διπλωμένο ανάμεσα στα δόντια, κουνώντας ταυτόχρονα αργά δεξιά κι αριστερά το κεφάλι πλαγιαστά, με ανατολίτικο σκέρτσο. Προφανώς τον επιτιμούσε για τη γκάφα που μόλις είχε διαπράξει. Ο ίδιος αντίθετα χαμογέλασε καλосυνάτα, καθώς θεωρούσε πολύ χαριτωμένο το όλο περιστατικό με τον σχεδόν ογδοντάχρονο ‘υιό’.

Το μυαλό του όμως στριφογυρνούσε γύρω από εκείνα τα ακαταλαβίστικα που είχε μόλις πει ο συμβολαιογράφος. Τι παράξενα πράγματα ήταν αυτά; Ποιοι άλλοι κληρονόμοι μπορεί να υπήρχαν και μάλιστα μη συγγενείς; Τι παλαβομάρες είχε σκαρώσει πάλι ο θείος Λουκάς;

Στο μεταξύ ο Χρυσικόπουλος αναδύθηκε επιτέλους από τις κοπιώδεις έρευνες, στις απόκρυφες κρύπτες του γραφείου του. Κλείδωσε προσεκτικά κάποιο αθέατο σε αυτούς συρτάρι χαμηλά δεξιά και απίθωσε μπροστά του έναν ορθογώνιο κίτρινο φάκελο.

Τους κοίταξε χωρίς να βιάζεται και έβαλε με κόπο στα κοκκινωπά θολά του μάτια ένα ζευγάρι χοντρά γυαλιά, αφού πρώτα τα χουχούλιασε και τα σκούπισε με ένα χνουδωτό πανάκι. Κάποτε εδέησε να απλώσει το χέρι του και να ανοίξει με τελετουργικές κινήσεις τον φάκελο.

Καθάρισε τη φωνή του και χωρίς να την υψώσει καθόλου, άρχισε σε τόνο επίπεδο και ήχο ενοχλητικά διαπεραστικό, να διαβάξει την πάνω-πάνω σελίδα από ένα μικρό πάκο πυκνογραμμένες, σφραγισμένες και γεμάτες χαρτόσημα κόλεις αναφοράς. Μετά τα τυπικά περί ατομικών στοιχείων και τα τετριμμένα περί της πνευματικής κατάστασης του εντολέα κατά τη στιγμή της σύνταξης της διαθήκης, ο συμβολαιογράφος έφτασε στο ψητό,

κάπου στην αρχή της δεύτερης σελίδας.

Οι αρκετά αξιόλογες καταθέσεις του θείου Λουκά σε μετρητά πήγαιναν στην Ξένη. Ένα επίσης σοβαρό ποσό ορίζονταν, ως εφ' άπαξ ενίσχυση, στην οικονόμο του, Αντιγόνη Περαντζίδη. Μέχρι εδώ καμιά έκπληξη. Το περίεργο κομμάτι ακολουθούσε.

«...εις ό,τι δε αφορά το παλαιοπωλείο επί της οδού Αβησσυνίας ως ακίνητο, οικόπεδο, ομόρρυθμη επιχείρηση και αποθηκευμένο εμπόρευμα, τούτο περιέρχεται εξ ολοκλήρου στην κυριότητα του εξ αδελφής ανιψιού μου Δημήτριου Βερωτή του Ιάσωνα, υπό έναν απαράβατο όρο:

Θα πρέπει να έλθει πρώτα σε επαφή και να συνεννοηθεί σχετικά, με τον μοναδικό υπάλληλο εις το εν λόγω κατάστημα –και καλό μου φίλο– Μηνά Μαλτέζο, ως προς την προοπτική συνέχισης λειτουργίας της επιχείρησης επ' αόριστον, προοπτική που εγώ άλλωστε θα επιθυμούσα διακαώς. Εις τοιαύτη περίπτωση, ο ανιψιός μου θα δικαιούται εφεξής το ήμισυ των μηνιαίων κερδών.

Εις αντίθετη περίπτωση και μόνον εφόσον ο Μηνάς Μαλτέζος συμφωνήσει εγγράφως ως προς την ρευστοποίηση του συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, τότε και μόνον τότε ο ανιψιός μου θα μπορούσε να προχωρήσει σε ενδεχόμενη διαδικασία πώλησης του ακινήτου και αντίστοιχη εκποίηση του περιεχομένου.

Εις μian τέτοιαn απευκαίαn περίπτωσιν πάντως, θα πρέπει να αποδώσει στον κύριο Μαλτέζο τα δύο τρίτα του οφέλους που ήθελε προκύψει από τη μεταβίβαση του ακινήτου και την ρευστοποίηση του εμπορεύματος.

Αντιστοίχως εις ό,τι αφορά την ιδιόκτητη κατοικία μου επί της οδού Λουκά Νίκα 9 εις την περιοχή Ψυρρή, η κυριότητα αυτής επίσης περιέρχεται εις τον ανιψιό μου Δημήτρη Βερωτή και πάλιν όμως υπό έναν απαράβατο όρο:

Το ακίνητον δεν θα πρέπει επ' ουδενί να πωληθεί για όσο διάστημα θα εξακολουθεί να διαμένει εκεί δωρεάν η οικονόμος μου Αντιγόνη Περαντζίδη, η οποία κατοικεί στο εν λόγω οίκημα και μου συμπαραστέκεται ήδη από εικοσαετίας.

Και πάλι σε συνεννόηση με την ίδια και μόνον εφόσον εκείνη το εγκρίνει γραπτώς εντός ευλόγου διαστήματος, δύναται ο κύριος Βερωτής να πωλήσει το ακίνητο παραχωρώντας εις την κυρία Περαντζίδη τα δύο τρίτα της εισπραχθείσας από την εν λόγω πώληση αξίας.

Τέλος, εύχομαι ειλικρινώς να δυνηθεί ο ανιψιός μου, εφόσον ενσκήψει προσεκτικά και με αγάπη στην υπόθεση, να αντιληφθεί και να ενστερνισθεί τους οικογενειακούς, συναισθηματικούς και βαθύτερα ανθρωπίνους λόγους, για τους οποίους διαμορφώνω με αυτόν ακριβώς τον τρόπον τη διαθήκη μου. Τον διαβεβαιώνω ότι σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει πάντως να θεωρήσει, απολύτως εσφαλμένα, την όλη διαδικασία ως απλό γεροντικό καπρίτσιο.

Πάνω από όλα όμως, τον παρακαλώ να έλθει το συντομότερο σε επαφή με τους δυο προαναφερθέντας συνκληρονόμους του. Θα έχει πολλά να κερδίσει από τις συζητήσεις μαζί τους.

Είμαι απολύτως βέβαιος ότι από τις επαφές αυτές θα βγει εντέλει κατά πολύ πλουσιότερος, από ότι εάν απλώς πωλούσε τα δυο παλαιά και υποβαθμισμένα ακίνητα. Στο βάθος αυτής της υπόθεσης τον αναμένει ένας πραγματικός κρυμμένος θησαυρός».

Το κείμενο συνέχιζε με τυπικούς καταληκτικούς όρους, προθεσμίες κ.λπ. Τελείωσαν γρήγορα με τα υπόλοιπα διαδικαστικά.

Μόλις βγήκε από το καταθλιπτικό συμβολαιογραφείο, σκέφτηκε πως ίσως ήταν μια πρώτη τάξεως ευκαιρία τη μεθεπόμενη, που τύχαινε Σάββατο, να πεταχτεί να επιθεωρήσει τα νέα του

περιουσιακά στοιχεία, όσο και αν αυτά σε μια πρώτη αντίδραση τον άφηναν σχεδόν αδιάφορο.

Στο κάτω-κάτω, από μια πιθανή πώληση, την οποία ασφαλώς είχε πρώτιστα κατά νου, παρά τους περιέργους όρους που είχε θέσει ο θεός στην ακαταλαβίστικη διαθήκη, όλο και κάτι θα έμενε και σ' αυτόν, πέρα από εκείνα που θα πήγαιναν στους δυο απίθανους συν-δικαιούχους που είχε ορίσει ο ιδιόρρυθμος παλιατζής. Οι καιροί απαιτούσαν μετρητά και δεν θα άφηνε βέβαια τούτη την αναπάντεχη ευκαιρία να πάει χαμένη, έστω κι αν σκότωνε όσο-όσο τα δυο ερείπια κοψοχρονιά, μέσα στην άγρια κρίση ακινήτων που σερνότανε στην αγορά.

Έπρεπε όμως πρώτα να τηλεφωνήσει στους άλλους, αφού όπως όλα έδειχναν, εκείνοι κρατούσαν το κλειδί του μυστηρίου των όρων της διαθήκης. Δίστασε. Ίσως αργότερα αγγάρευε τον γέρο συμβολαιογράφο να το κάνει αντ' αυτού.

Τι παράξενα πράγματα ήταν όμως αυτά που υπονοούσε ο εκλιπών; Ποιες συνταρακτικές αλήθειες και τι κρυμμένα «πλούτη» θα μπορούσαν άραγε να του προσφέρουν ένας βοηθός αποθηκάριος σε παλιατζίδικο και μια, έστω αναβαθμισμένη, οικιακή βοηθός;

Το πιθανότερο ήταν πως ο θεός Λουκάς στα στερνά του, μην έχοντας γύρω άλλους δικούς του ανθρώπους, είχε αναπτύξει με αυτούς τους παράξενους περίεργες σχέσεις οικειότητας. Τους λογάριάζε φαίνεται για πολύ σπουδαίους. «Ας είναι» μονολόγησε. «Ο αποθανών δεδικαίωται, που λένε».

Προσπάθησε να φέρει στον νου, τις μορφές έστω των δυο υπαλλήλων, ανάμεσα στον ετερόκλητο κόσμο που παραβρέθηκε στην κηδεία. Δεν τα κατάφερε και τα παράτησε γρήγορα.

Στο ασθενικό φως του θλιβερού διαδρόμου του παλιοκαιρίτικου μεγάρου γραφείων έριξε μια ματιά στα χαρτιά που κρατούσε στα χέρια του. Με δυσκολία διέκρινε τα ονόματα και τα νούμερα των τηλεφώνων που είχε προσεκτικά σκαλίσει με τρεμάμενα χέρια πάνω στον κίτρινο φάκελο ο συμβολαιογράφος.

«Μηνάς Μαλτέζος, υπάλληλος παλαιοπωλείου», τηλέφωνο τάδε. Αυτόν τον θυμόταν αμυδρά από τις προ πολλών ετών επισκέψεις με τα παιδιά του στο παλαιοπωλείο. Θυμόταν ότι ο ατσούμπαλος μεσήλικας που σκάλιζε με θόρυβο τις παλιατζούρες στο υπόγειο, πάντα προφασιζόταν κάτι μόλις εκείνοι έφθαναν, ώστε να φύγει και να ‘αφήσει την οικογένεια μόνη’, όπως έλεγε σοβαρά-σοβαρά.

Από κάτω, ξεχώρισε γραμμένο με παρόμοια ορνιθοσκαλίσματα, ένα σκέτο ‘Αντιγόνη Περαντζίδη’. Η περιβόητη οικονόμος του θείου Λουκά. Δίπλα στο όνομά της υπήρχε απλώς μουτζουρωμένο ένα νούμερο κινητού. Αυτήν την είχε ακουστά, χωρίς όμως να την έχει ποτέ συναντήσει. Ούτε και στην κηδεία τη θυμόταν. Ποια από εκείνες τις αντιπαθητικές γριές να ήταν άραγε;

Άρχισε να ανηφορίζει δύσθυμα τη Σταδίου τουρτουρίζοντας. Έκανε ασυναίσθητα μια στάση μπροστά στο βιβλιοπωλείο του Κάουφμαν, που μαραζωμένο, λίγα πράγματα θύμιζε από τις περασμένες του δόξες. Άλλα μοδάτα βιβλιοπωλεία είχαν πέραση στην πολύβουη και ελάχιστα εκλεκτική σημερινή Αθήνα.

Χαζεύοντας τη στενή λιτή βιτρίνα του θρυλικού βιβλιοπωλείου, αναλογίσθηκε αυθόρμητα τη χαριτωμένη σκηνή που είχε λάβει χώρα ακριβώς εκεί μπροστά, πολλές δεκαετίες πριν. Την έφερνε στον νου, όπως ακριβώς του την είχε περιγράψει η μάνα του, σε μια από τις σπάνιες εκμυστηρεύσεις της πάνω σε οικογενειακά ή προσωπικά μυστικά.

Στοχάσθηκε πρώτα την Ξένη να μελετά εμβριθώς τους τίτλους στην προθήκη και μετά, με το μικρό καλοξυσμένο φάμπερ μολυβάκι της, να σημειώνει προσεκτικά διάφορα στοιχεία σε ένα μικρό καλαίσθητο τετράδιο, ντυμένο παστρικά με γαλάζια κόλλα. Φαντάστηκε εύκολα στη συνέχεια κι ένα μακρύ αντρικό χέρι να την αιφνιδιάζει μέσα από τη βιτρίνα, νεύοντάς της να μπει στο κατάστημα.

Ο Γιάννης Οικονόμου, ο μετέπειτα ‘θείος Γιάννης’, της χαμογελούσε καλοσυνάτα και συνάμα πονηρά, γεμάτος νόημα. Τα

υπόλοιπα θα είχαν ακολουθήσει φυσιολογικά.

Τάχυνε το βήμα του σκυφτός, ευθύς μόλις αισθάνθηκε το ρίγος να διεισδύει κάτω από το χοντρό μπουφάν, να φτάνει στη μέση και να του αγκαλιάζει επικίνδυνα νεφρά και πλευρά. Ο καιρός δεν αστειευόταν και εκείνος δεν είχε διάθεση για κρεβατώματα γιορτιάτικα. Σερνόταν ξανά κι αυτή η περυσινή επικίνδυνη γρίπη. Θεες-γυρεύεις τώρα...